ПРАЛЕТАРЫ ЎСІХ КРАІН, ЯДНАЙЦЕСЯ!

Літаратура і мастацтва

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАЎЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕННІКАЎ БССР

№ 82 (1719) | Пятніца, 12 кастрычніка 1962 года | Цана 4 кап.

Набліжаецца дзень нашага нараджэння — 45-ы Кастрычнік. Яго жыватворны подых — ужо зараз у буднях прадпрыемстваў, устаноў, калгасаў. Вось толькі двое з мільёнаў рабочых і калгаснікаў, што сталі на перадкастрычніцкую працоўную вахту. Чаму іменна імі зацікавіліся фотакарэспандэнты БЕЛТА П. Наватараў і Г. Усламаў? Ды таму, што слесары-зборшчыкі В. Скараход і Н. Жук — перадавыя сярод перадавікоў. У перадсвяточным спаборніцтве рабочых Беларускага аўтазавода брыгада, у якой яны працуюць, — на першым месцы.

ЯШЧЭ АДЗІН НАРОДНЫ

Камсамольцы Гомельскай панчошна-трыкатажнай фабрыкі імя 8 сакавіка прапанавалі адкрыць на іх прадпрыемстве народны кніжны магазін.

Вырашылі даручыць гэтую пачэсную справу Раісе Карагодавай. Яна намеснік сакратара камітэта камсамола, працуе інструктарам па навучанню ў панчошным цэху. Рая чулы і сціплы таварыш, паважаюць яе ў калектыве. Так Р. Карагодава стала загадчыцай народнай кнігарні буйнейшага ў Гомелі прадпрыемства. Яе першым памочнікам прызначылі Ларысу Краснабаеву.

Раіса Шыхавец — лякальшчыца швейнага цэха № 1, Валя Клімовіч — бракаўшчыца вязальна-трыкатажнага цэха, Анатоль Кацуба — брыгадзір фарбавальнага цэха, Тамара Мурашка — нарміроўшчыца, Люда Белая — швачка — ім і іншым перадавікам вытворчасці камітэт камсамола даручыў распаўсюджваць кнігу.

Сакратар камітэта камсамола фабрыкі Кацярына Гайдышава разам з Р. Карагодавай і Л. Краснабаевай прыйшлі ў кніжны магазін № 10. Сустрэлі іх ветліва, нібы старых знаёмых, памаглі падабраць кнігі.

Прагнасць да кнігі, да навукі на фабрыцы настолькі вялікая, што першую партыю кніг на 118 рублёў распрадалі за два дні. Хутка на фабрыку прывезлі кніг ужо на 215 рублёў, іх таксама распаўсюдзілі за некалькі дзён.

— Як толькі мы прынеслі кнігі ў цэх, — расказвае лякальшчыца швейнага цэха № 1 Р. Шыхавец,— у перапынку вакол нас сабраліся амаль усе работніцы змены і ахвотна куплялі кнігі.

— З кнігай і працаваць, і жыць весялей, — гавораць работніцы фабрыкі імя 8-га сакавіка.

Р. МАРГОЛІН,
загадчык Гомельскага кніжнага магазіна № 10.

ЦІКАВАЯ і карысная размова аб актуальных праблемах горадабудаўніцтва і архітэктуры распачата на старонках «Літаратуры і мастацтва» артыкулам І. Белагорцава «Прыгажосць і мэтазгоднасць». Трэба толькі, каб яна не абмяжоўвалася пытаннямі планіроўкі і забудовы Мінска, але і датычылася іншых гарадоў нашай рэспублікі. Аб некаторых праблемах будаўніцтва і рэканструкцыі беларускай сталіцы і будаўніцтва нашых гарадоў-новабудоўляў, якія ўзніклі на базе гігантаў вялікай хіміі, мне і хацелася б пагаварыць.

ГАРАДЫ БУДУЧАГА РАСТУЦЬ СЁННЯ

Прыгажосць і мэтазгоднасць

1. ПА-МАСТАЦКУ АСЭНСАВАНА, ЗРУЧНА ДЛЯ ЧАЛАВЕКА!

А. ТАФ,
архітэктар.

У БЛІЖЭЙШАЕ дваццацігоддзе ў Мінску будзе разгорнута велізарнае будаўніцтва, якое ў многім вызначыць будучыню беларускай сталіцы. Таму вельмі важна ўжо цяпер правільна ацаніць усё тое, што зроблена і вызначыць шляхі далейшых горадабудаўнічых пераўтварэнняў.

Тэхніка - эканамічныя асновы генеральнага плана развіцця Мінска на бліжэйшыя дваццаць год, якія распрацоўваюцца інстытутам «Мінскпраект», прадугледжваюць неабходныя ўмовы для паскарэння масавага жыллёвага будаўніцтва, рацыянальнага вырашэння планіроўкі і забудовы сталіцы, комплекснага развіцця ўсіх галін гарадской гаспадаркі і найбольш спрыяльных умоў для працы, быту і адпачынку насельніцтва. Ад таго, наколькі правільна і навукова абгрунтавана будуць улічаны ў генеральным плане такія фактары, як колькасць насельніцтва, напрамак развіцця прамысловасці, транспарту і г. д., залежыць будучыня нашага горада, яго камуністычнае заўтра.

Перспектыўная колькасць насельніцтва Мінска згодна з гэтым планам — 1.200 тысяч чалавек (у цяперашні час у горадзе жыве каля 600 тысяч чалавек). Для таго, каб да канца дваццацігоддзя не толькі поўнасцю ліквідаваць недахоп кватэр, але і дабіцца высокай жыллёвай нормы для кожнага мінчаніна, трэба будзе пабудаваць дадаткова звыш 12 мільёнаў квадратных метраў жылой плошчы. Гэта ў тры разы перавысіць сённяшні жылы фонд. Ці рэальная гэта задача, калі ўлічыць, што цяпер штогод у Мінску ўводзіцца ў эксплуатацыю каля 300 тысяч квадратных метраў новай жылой плошчы. Так, рэальная. Але для гэтага ўжо ў бліжэйшыя гады прырост жыллёвага фонду павінен як мінімум падвоіцца, а затым павялічыцца яшчэ больш.

Масавы пераход на буйнапанельнае будаўніцтва — важнейшая прадумова паспяховага вырашэння самай вострай праблемы ўздыму дабрабыту савецкага народа. Аднак, для такога вялікага аб'ёму жыллёвага будаўніцтва патрэбна больш эфектыўна выкарыстоўваць усе гарадскія землі, аптымальна ўшчыльніць жылы фонд, а ў сувязі з гэтым неабходна вызначаць колькасць паверхаў забудовы. Мінск сёння забудоўваецца ў асноўным чатырох- і пяціпавярховымі дамамі з малагабарытнымі кватэрамі, што не заўсёды дае жаданы горадабудаўнічы і архітэктурны эфект. Нам здаецца, што па прыкладу Масквы і іншых буйных гарадоў краіны, мэтазгодна ўжо цяпер у асобных раёнах горада будаваць дамы ў 5—9—14 паверхаў, зыходзячы, зразумела, у кожным выпадку з канкрэтных умоў і асаблівасцей.

Практыка паказвае, што ва ўмовах паўназборнага будаўніцтва васьмі-дзевяціпавярховыя дамы больш эканамічныя, чым чатырох- пяціпавярховыя без ліфта, бо, калі павялічваецца колькасць паверхаў, скарачаюцца выдаткі на інжынернае абсталяванне, будаўніцтва дарог. Апрача таго, васьмі- дзевяціпавярховыя дамы, абсталяваныя ліфтамі і смеццеправодамі, маюць большыя бытавыя выгоды. Забудова са змешанай колькасцю паверхаў дазволіць таксама лепш вырашыць і чыста архітэктурныя задачы.

ПРАБЛЕМА гэтая часам упіраецца і ў другую праблему — стварэнне новых і больш разнастайных тыпавых праектаў. Існуючыя праекты, створаныя некалькі год назад, сёння ўжо ў многім устарэлі, яны абмяжоўваюць магчымасці архітэктара. Пабывайце ў новых мікрараёнах Мінска—на вуліцах Арлоўскай, Волгаградскай, Карла Лібкнехта. Да чаго аднастайна паўтараюцца тут на вялікіх тэрыторыях аднатыпныя дамы! Усе яны чатырох- пяціпавярховыя, усе адной канфігурацыі і аднаго і таго ж невыразнага колеру. Дамы расстаўлены непрадумана, без уліку паўнацэннай арганізацыі ўсяго мікрараёна, адсутнічае выразная структура і планіроўка. Усё гэта робіць раён няўтульным, і акрамя таго ў ім цяжка знайсці патрэбны дом і кватэру. У сувязі з гэтым варта сказаць, што прагрэсіўны прынцып так званай свабоднай планіроўкі зусім не павінен азначаць планіроўку, не арганізаваную наогул. Нельга дасягнуць выразнасці сучаснай архітэктуры і без ужывання прагрэсіўных канструкцый, новых аддзелачных высакаякасных матэрыялаў, без выкарыстання колеру, як сродкаў архітэктурнай выразнасці.

Вядома, што колер і фактура панеляў дамоў у жыллёвым будаўніцтве ў значнай меры вызначаюць характар усяго жылога масіву. Да гэтых сродкаў адносяцца і розныя варыянты балконаў, уваходных пляцовак, карнізаў, а таксама ўвядзенне ў ансамблі мікрараёнаў архітэктуры малых форм. Усё гэта дазволіла б унікнуць аднастайнасці забудовы і значна палепшыла б знешні выгляд буйнапанельных дамоў. Бо цяпер з будаўнічай практыкі Мінска відаць, што колер, як адзін з моцных сродкаў фарміравання аблічча кварталаў і мікрараёнаў, выкарыстоўваецца вельмі слаба, і, як правіла, няўдала. У нас амаль не ўжываецца прыём кантрасту ў каляровым вырашэнні вуліц і ўнутрыквартальных прастораў. Звычайна магазіны, школы, дзіцячыя ўстановы, якія стаяць асобна, будуюцца такога ж колеру і з тых жа матэрыялаў, што і жылыя дамы. У выніку, нягледзячы на вялікі памер будынка, ён здаецца панурым і аднастайным.

На самай справе багатая каляровая гама будынкаў, пры абавязковым захаванні меры інтэнсіўнасці колеру, там, дзе шмат разоў паўтараюцца адны і тыя ж тыпы дамоў, тоіць у сабе вялікія магчымасці. Гэта відаць з практыкі забудовы Масквы, Ленінграда, Кіева і іншых гарадоў, у прыватнасці, прыбалтыйскіх. Там, як правіла, фасады будынкаў, размешчаных на магістралях горада, афарбоўваюцца ў светлыя таны. Унутраныя ж прасторы фарбуюць у іншы колер, ствараючы ўтульныя, разнастайныя групы дамоў. Вельмі эфектна, калі і тарцы будынкаў робяцца каляровымі, але без лішняй рэзкасці і кантрасту з колерам падоўжных сцен, каб не было адчування раздробленасці аб'ёмаў. У светлыя таны, што радуюць наш позірк, афарбоўваюцца лаўкі, кіёскі і г. д. Трэба смялей таксама выкарыстоўваць колер і ва ўбранні мікрараённых сквераў, паркаў.

Вядома, што выяўленчыя асаблівасці сучаснай архітэктуры заключаюцца не ў фармальным і дарагім упрыгожванні фасадаў рознай лепкай і застарэлай геральдыкай, якая не адлюстроўвае ні сучаснай канструктыўнай асновы архітэктуры, ні тэхналогіі будаўніцтва. Выяўленне прыгажосці саміх матэрыялаў і канструкцый, прыгажосці пластычных форм архітэктурных збудаванняў—у гэтым іменна асноўны напрамак сучаснай архітэктуры. Цяпер сумесная работа архітэктара і мастака павінна быць асабліва актыўнай і плённай. Бо сапраўды — якія вялікія магчымасці тоіць у сабе, напрыклад, адзінства архітэктуры з манументальным жывапісам!

У апошні час зарубежныя і савецкія мастакі-манументалісты па-наватарску падыходзяць да пошукаў новых сродкаў выразнасці, цесна звязаных з ужываннем новых матэрыялаў у будаўніцтве жылых і грамадскіх будынкаў і збудаванняў. У нас ужо ёсць прыклады ўдалага выкарыстання колеру і геаметрычнага малюнка ў архітэктуры жылых дамоў, будынкаў культурнага абслугоўвання насельніцтва і прамысловых прадпрыемстваў. Так, у Маскве для тарцоў буйнапанельных жылых дамоў намечана ўжываць тэматычныя ўстаўкі з дробнай керамічнай пліткі, вітражы са шкла, абліцоўку пласцікамі і алюмініем. Няма патрэбы тут даказваць, што як у паляпшэнні вонкавага выгляду існуючых гарадскіх ансамбляў, так і ў стварэнні новых варта карыстацца ўсімі відамі дэкаратыўнага мастацтва.

Гутарка ідзе аб павышэнні культуры праектавання і будаўніцтва, аб больш сучасным вырашэнні архітэктурных задач. Цяпер перад намі стаіць больш складаная праблема, чым аднаўленне і рэканструкцыя Мінска—трэба стварыць горад новага тыпу, у структуры і знешнім абліччы якога маглі б быць адлюстраваны сацыяльныя і эстэтычныя ідэалы, характэрныя для горада камуністычнага заўтра. Прынцыпы сучаснай забудовы—вялікімі жылымі комплексамі—мікрараёнамі, якія з'яўляюцца асновай сучаснага горадабудаўніцтва, паспяхова выкарыстоўваюцца ў беларускай сталіцы і ў многіх гарадах рэспублікі. У жылых масівах ствараюцца комплексы бытавога абслугоўвання.

Але побач з гэтымі вялікімі і бясспрэчнымі дасягненнямі, ёсць недаацэнка мастацкага боку горадабудаўніцтва. Яна прыводзіць да аднастайнасці архітэктурнага аблічча нашых гарадоў і не адпавядае эстэтычным патрабаванням савецкіх людзей.

ПЕРАД НАМІ стаяць зараз вялікія і адказныя задачы па завяршэнню ансамбля і забудовы плошчаў, галоўных магістраляў і вуліц, якія таксама маюць велізарнае значэнне ў фарміраванні структуры і архітэктурнага аблічча горада. На працягу апошніх год быў распрацаван рад праектных прапаноў па завяршэнню рэканструкцыі цэнтральнай часткі Мінска. І як у кожнай справе тут ёсць і свае станоўчыя і адмоўныя бакі.

Мне хочацца пагаварыць аб бліжэйшым будучым плошчы імя Леніна, коратка расказаць аб апошніх праектных прапановах і меркаваннях па завяршэнню яе ансамбля.

Як вядома, плошча Леніна ў Мінску складвалася на працягу доўгага часу ва ўмовах рэканструкцыі горада і стварэння яго цэнтральных раёнаў. Беларускія архітэктары разам з вядучымі майстрамі Масквы і Ленінграда стварылі ансамбль цэнтральнага раёна нашай сталіцы. У выніку шматгадовых і плённых творчых пошукаў удалося дамагчыся таго, што Дом урада — самы вялікі будынак у горадзе, актыўна ўвайшоў у ансамбль цэнтральнага раёна і нанава пракладзенага Ленінскага праспекта.

Забудову гэтай плошчы, яе канфігурацыю і памеры ў цяперашніх межах (займае яна каля шасці гектараў) у свой час прапанавалі вырашыць па-рознаму. Але ва ўсіх праектных пра-

(Заканчэнне на 4-й стар.).

НАРАДА БІБЛІЁГРАФАЎ

На працягу трох дзён у Мінску ў Дзяржаўнай бібліятэцы імя Ул. І. Леніна праходзіла рэспубліканская нарада бібліёграфаў, скліканая Міністэрствам культуры БССР. У рабоце нарады прынялі ўдзел работнікі гарадскіх і раённых бібліятэк Беларусі. З дакладам аб стане і задачах бібліяграфічнай работы ў святле рашэнняў XXII з'езда КПСС выступіў старшыня камісіі па бібліяграфічнай рабоце пры Міністэрстве культуры М. Талкачоў. Затым з кароткімі дакладамі выступілі дырэктар Магілёўскай абласной бібліятэкі Н. Саўчанка, дырэктар Віцебскай абласной бібліятэкі Д. Геніна, загадчык аддзела беларускай літаратуры бібліятэкі імя Ул. І. Леніна М. Васілеўскі. Удзельнікі нарады абмяняліся вопытам работы.

У нарадзе прынялі ўдзел бібліёграфы Масквы і Вільнюса.

РАБОТЫ МАСКОЎСКІХ ГРАФІКАЎ

У Гродна экспануецца выстаўка работ маскоўскіх мастакоў-графікаў. Тут работы вядомых майстроў — Ул. Фаворскага, М. Жукава, Г. Вярэйскага, О. Вярэйскага і іншых.

Розныя па тэматыцы, разнастайныя па тэхніцы выканання работы маскоўскіх графікаў прываблваюць сваёй прастатой, праўдзівасцю і майстэрствам. Цікавыя работы народнага мастака СССР М. Жукава, які адлюстраваў вобраз Уладзіміра Ільіча Леніна.

Шырока вядомы ў нашай краіне ілюстрацыі да класічных твораў рускай літаратуры старэйшага графіка лаўрэата Ленінскай прэміі Ул. Фаворскага. На выстаўцы прадстаўлены ілюстрацыі да народнага эпасу «Слова аб палку Ігаравым».

Гродзенцы пазнаёміліся таксама з творчасцю маладых графікаў. М. Ройтэр, С. Снаткін, Л. Ройтэр у сваіх лінагравюрах расказваюць пра гераічныя справы нашых сучаснікаў.

Цікавыя па каляроваму вырашэнню і па каларыту работы графікаў І. Багдэска і В. Сігорскага, якія працуюць у тэхніцы каляровай лінагравюры.

ВЫСТАЎКА ПОЛЬСКАЙ КНІГІ

«Над Нёманам» Элізы Ажэшка, «Попел» Стэфана Жаромскага, «Патоп» і «Крыжаносцы» Генрыха Сянкевіча, «Фараон» Баляслава Пруса... Каму не знаёмы назвы гэтых кніг і прозвішчы выдатных польскіх пісьменнікаў! І таму зразумела, што выстаўка польскай кнігі, якая адкрылася днямі ў мінскім магазіне кніг краін народнай дэмакратыі, з'явілася падзеяй у культурным жыцці сталіцы.

Нашы польскія сябры таварыства «Арс-палонія», якое экспартуе кнігі, прывезлі ў Мінск каля трохсот назваў грамадска-палітычнай, мастацкай, навуковай і тэхнічнай літаратуры. Прадстаўнік таварыства Ванда Дурачынская сказала:

— Наша таварыства штогод атрымлівае сотні пісем з Беларусі. У іх просяць даслаць розную літаратуру на польскай мове. Мы з задавальненнем выконваем заказы нашых беларускіх сяброў. Вось і цяпер прывезлі многа цікавых кніг...

Кнігі сапраўды цікавыя. Шматлікія наведвальнікі магазіна, якія прыйшлі на адкрыццё выстаўкі, ахвотна разглядаюць цудоўна выдадзеныя творы польскіх класікаў, раманы і аповесці сучасных пісьменнікаў. Тут кнігі С. Вайткевіча «Агент нумар адзін», С. Братнага «След», А. Піваварчыка «Адкрытае акно» і многа іншых.

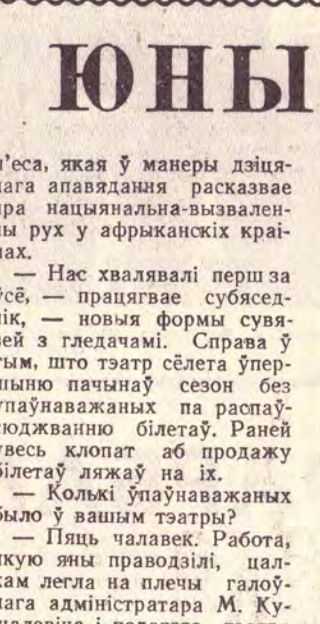
Багата прадстаўлена грамадская літаратура. Прыцягваюць увагу добра ілюстраваныя альманахі польскай фатаграфіі, нарысы аб старажытных гарадах, альбомы, прысвечаныя буйнейшым дзеячам мастацтва і музыкі. Аформлены раздзелы дзіцячай кнігі і тэхнічнай літаратуры. Прывезлі нашы польскія сябры і выдавецкія планы. Многія наведвальнікі выстаўкі не толькі набылі кнігі, але і зрабілі заяўкі на творы, якія хутка выйдуць з друку. Іх вышлюць беларускаму чытачу.

На нашым здымку — у кніжным магазіне пасля адкрыцця выстаўкі польскай кнігі.

Фота Ул. КРУКА.

Нашы інтэрв'ю

ДЛЯ ЮНЫХ, ЦІКАЎНЫХ

У нашай рэдакцыі — дырэктар Рэспубліканскага тэатра юнага гледача заслужаны дзеяч мастацтва БССР Ул. Стэльмах. Тэма размовы — новы сезон у тэатры.

— Новую старонку ў творчай біяграфіі калектыву, — гаворыць дырэктар, — мы пачынаем з вялікім хваляваннем.

— Напэўна з такім, як і заўсёды?

— Не, з большым,—падкрэслівае наш госць.— У нас не было падстаў сумнявацца ў выбары першых спектакляў. У тэатры стала традыцыяй пачынаць сезон «Папараць-кветкай» І. Козела, якая прайшла на сцэне паўтараста разоў і па-ранейшаму вабіць гледачоў. Поруч з ёю на афішы стаяць новыя пастаноўкі— «Клоп» Ул. Маякоўскага (ён у мінулым сезоне быў паказан толькі аднойчы і можа лічыцца прэм'ерай) і «Том — вялікае сэрца» С. Багамазава і С. Шатрова — п'еса, якая ў манеры дзіцячага апавядання расказвае пра нацыянальна-вызваленчы рух у афрыканскіх краінах.

— Нас хвалявалі перш за ўсё, — працягвае субяседнік, — новыя формы сувязей з гледачамі. Справа ў тым, што тэатр сёлета ўпершыню пачынаў сезон без упаўнаважаных па распаўсюджванню білетаў. Раней увесь клопат аб продажу білетаў ляжаў на іх.

— Колькі ўпаўнаважаных было ў вашым тэатры?

— Пяць чалавек. Работа, якую яны праводзілі, цалкам легла на плечы галоўнага адміністратара М. Кушалевіча і педагога тэатра Д. Фефер.

— І як жа справы ідуць?

— Пакуль нядрэнна. Не хвалячыся, можам сказаць: на нашы... спектаклі не заўсёды проста дастаць білеты. Ва ўсякім разе, да канца кастрычніка даўно ўжо ўсе білеты распрададзены.

— Як жа два чалавекі ўпраўляюцца з тым, што не вельмі ўдавалася пяцярым, нават семярым,—калі былі ў тэатры і распаўсюджвальнікі, і адміністратар, і педагог?

— Я ж вам казаў — новыя шляхі.

— У чым яны?

— Па-першае, універсітэт культуры пры тэатры для навучэнцаў школ працоўных рэзерваў.

— ?..

— Слухачы універсітэта прыходзяць да нас у тэатр. Перад спектаклем яны слухаюць лекцыю на адну з тэм сцэнічнага мастацтва. Лекцыі чытаюць галоўны рэжысёр тэатра Б. Дакутовіч, галоўны мастак І. Пешкур, супрацоўнікі Інстытута мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору АН БССР С. Пятровіч, А. Лабовіч, кандыдат мастацтвазнаўства Ул. Няфед...

— Відаць, і дырэктар?

— Так, і дырэктар. Дарэчы, заўважце, чытанне лекцый — на грамадскіх асновах, бясплатнае.

— Другая навіна, — працягвае Ул. Стэльмах, — вечары мастацтва.

Мы прыгадалі, што нешта падобнае было ўжо ў іншых тэатрах. Госць запярэчыў:

— Танцулькі? Не. У нас — іншае. Юныя гледачы і моладзь перад спектаклямі сустракаюцца з аўтарам твора, які ў гэты вечар яны будуць бачыць на сцэне. А пасля спектакля зноў гутарка — з удзельнікамі, з рэжысёрам. Гэта вельмі збліжае тэатр з гледачом, які робіцца потым сапраўдным і пастаянным спадарожнікам тэатра. Такая сустрэча была ўжо з Іванам Козелам на спектаклі «На хвалях Серабранкі».

— Так, гэта цікава, — згаджаемся мы. — Толькі, прабачце, ці не аднастайна?

— Будзем шукаць разнастайнасць.

— А што, калі з гледачамі прачытаць новы твор, які збіраюцца ставіць у тэатры?

Наша прапанова прыйшлася, відавочна, па густу дырэктару. Ён адразу ж зазначыў, якія з новых п'ес беларускіх аўтараў было б варта абмеркаваць з гледачамі.

Далей Ул. Стэльмах расказаў нам аб формах сувязі з гледачамі, якія выпрацаваны тэатрам раней — Дні настаўніка і дырэктара школы, на якіх абмяркоўваюцца рэпертуарныя планы і г. д.

— Найбольш складаная для нас праблема — па-сапраўднаму зацікавіць вучняў старэйшага ўзросту, — гаворыць субяседнік. — Яны часта лічаць, што наведваць ТЮГ ім ужо не выпадае: маўляў, тэатр не дарос, а яны пераераслі...

— Дык каму ж куды трэба расці — вам «уверх» ці ім «уніз»?

— Трэба разам, — смяецца дырэктар. — Як на стымул сумеснага росту мы спадзяёмся на чарговую нашу прэм'еру, што мае адбыцца да Кастрычніцкіх свят — «Гэта не так усё проста...» па п'есе Г. Шмялёва. Спектакль будзе расказваць аб шчырым сяброўстве, аб першым светлым каханні. Асноўныя героі — дзевяцікласнікі. Вельмі цікавы ў п'есе вобраз настаўніцы, сапраўднага кіраўніка класа, якая па-бацькоўску і па-таварыску ставіцца да сваіх выхаванцаў. Ставіць спектакль заслужаны артыст БССР В. Пацехін, афармляе мастак І. Пешкур.

Размова перайшла да рэпертуарных планаў.

— Адначасова з п'есай «Гэта не так усё проста...» рэпеціруем п'есу-казку «Чырвоная шапачка» Я. Шварца — для самых маленькіх гледачоў (ставіць дыпломнік рэжысёрскага факультэта Беларускага тэатральна-мастацкага інстытута В. Арлоў, мастак — Ф. Кіпніс) і для моладзі — п'есу А. Прылонскага «Апошні старацель». Гэта рамантычны твор аб маладых будаўніках, якія працуюць у тайзе, пракладаюць чыгунку.

— А далей,—працягвае Ул. Стэльмах, — думаем пракладаць дарогу ў космас. «Бітва ў космасе» — так называецца п'еса Міколы Гамолкі, якую ён здаў нам нядаўна.

Папрасіўшы прабачэння, мы запыталі, ці не ёсць гэта новы варыянт — сцэнічны—рамана «Шосты акіян»? Дырэктар спачатку збянтэжыўся (ён ведае пра адказ Міністэрства культуры БССР «Литературной газете», у якім паведамлялася, што ніякіх перавыданняў рамана не будзе). Крыху падумаўшы, Ул. Стэльмах катэгарычна запярэчыў:

— Не, гэта не тое. Аўтар зусім адышоў ад рамана. Паўгода ён працаваў з намі. Гэта — самастойны твор... Далей: новую п'есу напісаў нам Валянцін Зуб — пра Марата Казея.

— Чыталі?

— На мастацкім савеце.

— Прынялі?

— Будзем разам з аўтарам дапрацоўваць.

Твар дырэктара раптам святлее ўсмешкай:

— Ёсць камедыя! Уяўляеце — лета, канікулы ў школе. Бацькі адпраўляюць дзяцей у піянерскі лагер. Там сумна, і дзеці... уцякаюць.

— Непедагагічна...

— Чакайце. Уцякаюць яны на Палессе, у рамантычнае падарожжа. Бацькі наўздагон — у пошукі. Сустрэча адбудзецца ў палескім калгасе. Адпачынак бацькоў і канікулы школьнікаў пройдуць тут, на Палессі. І суму не будзе.

— А што будзе?

— Камедыя, — смяецца дырэктар. — Потым убачыце. Аўтар яе — Мікола Сергіевіч.

Далей у плане сезона — казкі Пушкіна: «Пра рыбака і рыбку», «Пра папа і яго работніка Балду», «Пра мёртвую царэўну і сем асілкаў». Гэты паэтычна-казачны трыпціх з адзінаю кампазіцыяй і вядучым упершыню створан у Ленінградскім тэатры юнага гледача.

З рэпертуару Маскоўскага ТЮГа будзе ўключана п'еса М. Чачкова «Хлапчукі з Гаваны» — пра жыццё дзяцей гераічнай Кубы.

— Пасля «Клапа» (адзначце, што гэта — перспектыва) падумваем пра «Лазню» Ул. Маякоўскага. Вабіць нас і Шэкспір. Напэўна, паставім яго камедыю «Два веронцы».

— А што ж яшчэ з арыгінальных беларускіх твораў з'явіцца на афішы?

— П'еса А. Вольскага і П. Макаля «Побач з табою».

— Тая, што?..

— Тая, тая, — здагадваецца дырэктар пра нашы думкі: тры гады анансіруе тэатр гэты твор.— П'еса, нарэшце, завершана. Праца была нялёгкай, і мы рады, што маладыя аўтары аказаліся па-сапраўднаму ўпартымі і працавітымі.

Тэатр чакае, калі закончыць новую п'есу І. Ковел.

— І апошняе — «Зорка Венера». У аснову яе пакладзены факты з біяграфіі Максіма Багдановіча. Аўтары — Барыс Бур'ян і Мікола Алтухоў.

Скончыўшы размову аб рэпертуарных планах, мы звярнуліся да дырэктара з такім пытаннем:

— Прэм'ера «Клапа» выклікала шмат размоў аб творчым абліччы тэатра. Цяпер плануюцца «Лазня», Шэкспір, космас... Ці не азначае гэта, што з прыходам новага галоўнага рэжысёра тэатр вырашыў змяніць мастацкае крэда — ад бытавой лірыкі да тэатральнасці відовішча, да ўмоўнасці?

— Ні ў якім разе, — адказвае Ул. Стэльмах. — Больш дарэчы тут гаварыць пра ўзбагачэнне рэалістычнай лініі, закладзенай і распачатай адным з заснавальнікаў нашага тэатра заслужаным дзеячом мастацтва БССР Л. Мазалеўскай. Гэта — рост, а не перабудова.

— Якія ўзаемаадносіны тэатра з ранейшым галоўным рэжысёрам Л. І. Мазалеўскай?

— Творчыя, непасрэдныя. Любоў Іванаўна прысутнічае на нашых рэпетыцыях, на кожнай здачы спектакля... У час яе адыходу на пенсію тэатр прасіў яе застацца на штатнай пасадзе мастацкага кіраўніка, але яна адмовілася і з'яўляецца нашым пазаштатным кансультантам. Акрамя таго, мы ўпэўнены, што І. Козел сваю новую п'есу здасць ёй, і яна будзе яе пастаноўшчыкам.

У заключэнне размовы дырэктар паведаміў, што да тэатра прымацаваны для практыкі выпускны курс Беларускага тэатральна-мастацкага інстытута, які вясной цалкам увальецца ў склад трупы.

— І яшчэ адна вельмі радасная навіна: мы запрошаны для выступленняў на сцэну Крамлёўскага тэатра са спектаклем «На хвалях Серабранкі». Спадзяёмся, што ў рэпертуар паездкі будуць уключаны і нашы апошнія прэм'еры — «Клоп» і «Казачны домік».

— Гэта вялікая радасць, — развітваецца з намі дырэктар. — Хочацца, каб у нас было больш пастановак, вартых такога прызнання. Хочацца, каб да нас у тэатр людзі ішлі з той жа ахвотай, як ідуць яны ў цырк, на футбол, у кіно.

Г. КОЛАС.

НАШ СУЧАСНІК

ДОКТАР, СЫН ДОКТАРА

А. УЛАДЗІМІРАВА

НА АПОШНІМ аўтобусным прыпынку, там, дзе канчаецца горад і гарыць ужо зусім адзінокі электрычны ліхтар, перад машынай раптам вырасла постаць чалавека з паднятай угору рукой. Чалавек падбег да кабіны шафёра і амаль ужо безнадзейна, проста, каб яшчэ раз пераканацца, як яму сёння не шанцуе, спытаў:

— Мо ў Вязэе?

— Сядайце...

Вокамгненна ён кінуўся да прызбы чыёйсьці хаты, ля якой стаяла шырокая драўляная лава. Узяў нешта, загорнутае ў цёплую коўдру, і падсеў у кабіну.

— Не спадзявайся ўжо, што дабяромся сёння... Цябе як сам бог паслаў.

— У санаторый?

— А то куды ж. Толькі вось [illegible]

[illegible]

Што Яўген Міхайлавіч Адамовіч па старой армейскай звычцы часта садзіцца за «баранку», калі трэба падмяніць санаторнага шафёра — у гэтым няма нічога дзіўнага. Няма нічога незвычайнага і ў тым, што ён аднолькава натуральна выглядае і ў шафёрскай спяцоўцы за рулём машыны і ў халаце з фанандаскопам. Але трэба асабіста ведаць гэтага чалавека, каб адчуць іменна ў такіх вось «метамарфозах» усю абаяльнасць яго характару. Не кожнаму дадзена такая ўласцівасць: будучы чалавекам, які належыць да людзей інтэлігентнай працы і па прафесіі і па адукацыі, выглядаць за рулём простым сваім хлопцам, без ценю самаўпэўненасці на твары, без таго выразу самавітасці, які звычайна паказвае «стан» чалавека ў грамадстве. З тым жа свойскім тварам, змяніўшы толькі адзенне, Яўген Міхайлавіч становіцца доктарам, галоўным урачом санаторыя, чалавекам, якому вось ужо больш як дзевяць гадоў [illegible]

[illegible]

...вязі, там сын доктара Адамовіча з Глушы працуе...

«Сын доктара Адамовіча»... Знаёмае слова.. Колькі разоў яшчэ амаль падлеткам у партызанах чуў іх Яўген. Бывала, прыйдзе з разведчыкамі ў вёску, а хлопцы ўжо ведаюць чым «зачапіць» якую-небудзь гаспадыню.

— Вы ведалі доктара Адамовіча з Глушы?

— Як жа! Гэткага чалавека, ды каб не ведаць! Сынка майго колісь выратаваў...

— А вось з намі цяпер яго сын...

— Няўжо? Ах божачка ж мой! Вось што вайна праклятая нарабіла! Сын такога чалавека галодны і халодны па лясах бадзяецца! Чакайце, хлопчыкі, зараз я вам яешню падсмажу.

А «хлопчыкам» толькі таго і трэба было. Яшчэ і падлабуньваюцца:

— Бабка, а мо і самагоначкі з такога выпадку, га? Ды ты не чырванеі, — пацяху ўшчуваюць яны Жэню, [illegible]

[illegible]

...лі масніцы, а потым, спатыкнуўшыся аб зусім невысокі парог, муж увайшоў у пакой, — на яе нямое пытанне — што здарылася? — толькі і адказаў:

— Нічога асаблівага... Грузавік сапсаваўся ў дарозе... Давялося крыху прайсці пешшу...

Ганна Мітрафанаўна ведала, што значыць гэтае «крыху». Ад саўгаса «Завалочыцы», куды ездзіў толькі што з візітам доктар Адамовіч, было не менш як дванаццаць кіламетраў. А для яго нават адзін кіламетр па такой дарозе... Не толькі ж некалькі лішніх зморшчынак паклала на яго твар вайна!

«Давялося крыху прайсці пешшу...» Гэта былі апошнія словы Міхаіла Осіпавіча Адамовіча, урача з пасёлка Глуша, што непадалёку ад Бабруйска. Чалавек з імем, вядомым толькі ў радыусе раённага маштабу, памёр так, як жыў. Можна было б сказаць, што ён памёр на пасту, памёр пры выкананні службовых абавязкаў, ці знайсці яшчэ больш гучныя [illegible]

[illegible] ...яго адночы селянін да сваёй хворай жонкі. Вёз і ўсё ўздыхаў паціхеньку: «Памрэ, далібог, памрэ...»

— Чаму гэта вы так упэўнены?

— Калі ўжо селядца з булкаю не ўзяла есці, дык, бачыць бог, не ачуняе...

Здавалася, вольнае абыходжанне з паняццямі «жыццё» і «смерць» стала ў доктара чымсьці прафесіянальным і зусім не адпавядала нашаму звычайнаму ўспрыняццю гэтых дзвюх катэгорый. І толькі праз многія гады, калі прыйшла сталасць, сын зразумеў: у такім «вольным абыходжанні» была свая мудрая і простая філасофія. Чалавек, які пражыў усё сваё жыццё разам з простымі людзьмі, іменна ў іх узяў гэтую філасофію: калі ўжо смерць павінна прыйсці немінуча і нічым нельга памагчы, няхай усё адбываецца так, як адбываецца яно ў прыродзе. Нават калі пагаснеш ты сам.

А потым Глуша хавала Адамовіча... Яўген Міхайлавіч памятае, як з далёкіх вёсак папрыходзілі тыя, чыіх дзяцей і ўнукаў яго бацька ўпершыню стукнуў рукою «па задку», каб пачуць крык нованароджанага, і тыя, з кім збіраўся яшчэ «выпіць чарку гарэлкі на праўнукавым вяселлі». І тут раптам здарылася нешта для ўсіх нечаканае. У памяці людзей стыхійна ўспыхнуў сівы, як мох на крыжах старых могілак, прадзедаў звычай: вясковыя жанчыны падыходзілі да труны, нізка кланяліся і... цалавалі нябожчыку ногі. Гавораць, што так калісьці ў вёсках праводзілі ў апошні шлях тых, каго народ лічыў людзьмі святога, праведнага жыцця...

...Бацька-Адамовіч не мог даць сыну-доктару прафесіянальнай парады, хоць яна і вельмі спатрэбілася б у гэтым складаным, з медыцынскага пункту гледжання, выпадку. Але ён даў параду іншую. Тую, якую не выкажаш адным словам, не вымераеш пэўнай меркай. Даў параду... прыкладам свайго жыцця.

— Дзяўчынку пакіньце ў нас. Будзем лячыць.

Калі мне давялося пабываць у дзіцячым костна-туберкулёзным санаторыі Вязэе, той самай дзяўчынкі (а яе завуць [illegible]) ужо не было. Яна праляжала там год, ачуняла і здаровай паехала да бацькоў. Што стаіць за гэтымі словамі [illegible] — колькі [illegible] над ложкам [illegible] неспакойных [illegible] здагадацца, наўрад [illegible]

[illegible] пісем, якія [illegible] штодзень у [illegible] Яно напісана [illegible] школьнага [illegible] літарамі.

[illegible] — Паведамляю табе, дзядзька доктар Яўген Міхайлавіч, што мне ўжо [illegible] Хаджу ў шко[illegible] [illegible] толькі на чац[illegible] Дзякуй табе, [illegible] што ты маю ножку вылечыў...»

Ножку! Калі б толькі ножка балела, гэта было б яшчэ не так страшна. Дзяўчынка не ведае і няхай ніколі не будзе ведаць, з якім цяжкім захворваннем пазваночніка прывёз яе колісь бацька на санаторным грузавіку цёмнай восеньскай ноччу. Не кожны ўрач рашыўся б нават падумаць, што варта пачынаць лячэнне... Доктар Адамовіч гэта зрабіў. Зрабіў не толькі таму, што на дапамогу медыкам у апошні час прыйшлі моцныя барацьбіты з туберкулёзам — паск і стрэптаміцын. Ён зрабіў гэта, бо і яго філасофія «жыцця і смерці» набыла сваю афарбоўку, свой сэнс. За жыццё змагацца да апошняга! Не бывае безнадзейна хворых людзей, прынамсі, не павінна іх быць. Бываюць толькі лекары, якія страцілі надзею.

Пяцьдзесят хворых, яшчэ зусім нядаўна трэба было б сказаць — цяжка хворых дзяцей, ляжаць у санаторыі Вязэе, і ўсе яны ўжо не выклікаюць вялікага неспакою ў доктара. Толькі вось ля аднаго ложка, каля паралізаванага хлопчыка Сашы, якога зусім нядаўна прывезлі ў санаторый, Яўген Міхайлавіч стаіць падоўгу, падоўгу... Стаіць, думае і хмурыць бровы, як добры чараўнік са старой дзіцячай казкі...

...Каму з нас не думалася, што як бы сумленна ні прайшоў ты свой жыццёвы шлях, але, калі не пакінуў ніводнага томіка кнігі, калі не ўдыхнуў сваю душу ў таленавітыя палотны, калі не зрабіў цудоўных адкрыццяў у навуцы, то след твой на зямлі мала чым адрозніцца ад таго следу, які пакідае штогод пасля сябе лісце травы... Можа, такі і след жыцця старога вясковага доктара Адамовіча, а потым — будзе такім след яго сына? Можа і след Яўгена будзе толькі датуль, пакуль людзі памятаюць чалавека асабіста, пакуль ёсць на зямлі сённяшняе пакаленне? Што ж застанецца яшчэ?

А яшчэ... Жывуць на зямлі дзеці тых людзей, каму выратаваў колісь жыццё вясковы доктар Міхаіл Осіпавіч Адамовіч. Будуць жыць на зямлі дзеці тых дзяцей, да ложкаў якіх па некалькі разоў у дзень сёння заклапочана падыходзіць галоўны ўрач санаторыя Яўген Адамовіч. Вось так далей і далей... Вось так будзе жыць на зямлі, жыць рэальна і непарушна, па ўсіх законах прыроды і дыялектыкі добры след, добры дух у самым матэрыяльным сэнсе гэтага слова, які пакідае пасля сябе чалавек.

З кінакамерай па рэспубліцы

„Савецкая Беларусь" № 26

Мінская студыя навукова-папулярных і хранікальна-дакументальных фільмаў выпусціла на экраны гарадскіх кінатэатраў і сельскіх клубаў чарговы, дваццаць шосты, нумар кіначасопіса «Савецкая Беларусь». Першы сюжэт часопіса расказвае аб багатым ураджаі кукурузы, вырашчаным на палях Ганусаўскай вопытнай станцыі Нясвіжскага раёна.

Другі сюжэт прысвечан новай стужка-ткацкай фабрыцы, якая ўступіла нядаўна ў строй у Магілёве.

У вёсцы Давыдаўка Віцебскай вобласці жыве старая камуністка Варвара Уладзіміраўна Канавалава. Сваю бібліятэку яна ператварыла ў грамадскую, і вось ужо год, як аднавяскоўцы сталі яе пастаяннымі чытачамі. Аб гэтым гледачы і даведаюцца з трэцяга кінасюжэта.

Далей у кіначасопісе расказваецца аб святкаванні 1 100-годдзя Полацка, аб працоўных дасягненнях птушкаводаў калгаса «Іскра», што на Гродзеншчыне, а таксама аб новым сучасным галантарэйным магазіне, які адкрыўся нядаўна ў Гомелі.

На дарогах Гомельшчыны можна часта ўбачыць аўтобус з самадзейнымі артыстамі Гомельскага раённага Дома культуры. Сёння яго маршрут — у калгас «За Радзіму». Надышоў абедзенны перапынак — час пачынаць канцэрт. Сцэна тут жа — пад адкрытым небам, а месца для гледачоў — колькі пажадаеце... Аб адным з такіх канцэртаў і расказвае заключны сюжэт кіначасопіса.

МАЙСТРЫ ЗАРУБЕЖНАГА МАСТАЦТВА

Так называецца цыкл лекцый, які наладзілі Мінскае гарадское аддзяленне Таварыства па распаўсюджванню палітычных і навуковых ведаў і Беларускі дзяржаўны універсітэт. Адбылася першая лекцыя «Дзяржаўны Эрмітаж—скарбніца сусветнага мастацтва». Яе прачытаў навуковы супрацоўнік Эрмітажа Рахмілевіч Р. У бліжэйшы час адбудуцца лекцыі «Леанарда да Вінчы, Рафаэль», «Мікеланджэла», «Рубенс і яго сучаснікі», «Матэйка і яго сучаснікі» і іншыя. Усяго запланавана 17 лекцый.

Паэт Р. Барадулін сярод літоўскіх чытачоў.

ДРУК ЛІТВЫ АБ ТЫДНІ БЕЛАРУСКАЙ КНІГІ

Тыдзень беларускай кнігі з'яўляецца важнай падзеяй у культурным жыцці Савецкай Літвы. Ён знайшоў шырокае адлюстраванне на старонках газет, якія выходзяць у Вільнюсе. Друк шырока асвятляе знаходжанне беларускіх пісьменнікаў у Літве, іх сустрэчы з чытачамі ў школах, на прадпрыемствах, за прылаўкам кніжных магазінаў. Газеты кожны дзень друкуюць падборкі, у якіх чытач знаходзіць новыя пераклады беларускай паэзіі, выступленні гасцей. Друк адзначае, што літоўскі чытач добра знаёмы з творчасцю Якуба Коласа, Янкі Купалы, Максіма Танка, Змітрака Бядулі, Янкі Брыля, Петруся Броўкі, Івана Шамякіна. Гэта далёка не поўны пералік імён пісьменнікаў братняй Беларусі, чые кнігі знаходзяць многа чытачоў у Літве.

Газеты прыводзяць вытрымкі з прамовы старшыні праўлення Саюза пісьменнікаў Літоўскай ССР паэта Э. Межалайціса, якую ён сказаў у час адкрыцця Тыдня.

— Беларускіх і літоўскіх пісьменнікаў аб'ядноўвае не толькі вада сіняга Нёмана, — гаварыў Э. Межалайціс, — але і будучае нашых інтарэсаў. Прыемна ўсведамляць, што літоўская культура цесна звязана з творчасцю выдатных беларускіх паэтаў Я. Купалы, Я. Коласа, М. Танка.

Газета «Ціеса» пад агульным загалоўкам на беларускай і літоўскай мовах «З прыездам, браты-беларусы!» надрукавала артыкул народнага пісьменніка Т. Цільвіціса «Будзьце як дома!», а таксама пераклады вершаў П. Броўкі, А. Вялюгіна, М. Танка. Паэт Т. Цільвіціс піша: «Не толькі Нёман і суседства аб'ядноўваюць беларускі і літоўскі народы. У мінулым іх аб'ядноўвалі мары аб светлай будучыні, іх аб'ядноўвала доўгая і жорсткая барацьба за вызваленне ад ланцугоў няволі і капіталу. Гэтая дружба, замацаваная крывёю лепшых сыноў, сёння мацнее і пашыраецца».

На старонках газеты «Советская Литва» быў надрукаван артыкул Н. Гілевіча «Аб сённяшнім дні беларускай літаратуры», перадавы артыкул, прысвечаны Тыдню, справаздачы аб знаходжанні беларускіх пісьменнікаў у Літве.

У перадавым артыкуле газета піша: «Працоўныя Літвы ад усёй глыбіні свайго чыстага і шчодрага сэрца гавораць беларускім пісьменнікам, выказваючы думкі свайго народа: «Мы рады вас бачыць на літоўскай зямлі, дарагія госці!». Літоўскаму народу асабліва прыемна, што Тыдзень прапаганды беларускай літаратуры праходзіць у той час, калі братняя Беларусь адзначае ў гэтым годзе юбілей двух тытанаў думкі і слова, двух вялікіх савецкіх пісьменнікаў — Я. Коласа і Я. Купалы, творчасць якіх цесна звязана з жыццём і працай Літвы».

Знаходжанню беларускіх пісьменнікаў у Літве многа месца аддаюць газеты «Ком'яуніма» і «Ціеса», газеты «Вечерние новости», «Літаратура ір мянас», «Чырвоны штандар», якая выходзіць на польскай мове.

У гэтыя дні літоўскія чытачы мелі магчымасць прачытаць на роднай мове вершы беларускіх паэтаў М. Танка, А. Вялюгіна, П. Броўкі, А. Звонака і іншых у перакладах літоўскіх паэтаў І. Масявічуса, Э. Матузявічуса, П. Кейдошуса, А. Жукаўскаса.

Матэрыялы аб Тыдні з'яўляюцца старонкай хвалюючага дзённіка аб дружбе двух братніх народаў.

К. ПЕТКЯВІЧУС.

САМАЦЁК ШКОДЗІЦЬ СПРАВЕ

Нядаўна нам давялося пабываць у 12-й сярэдняй школе горада Брэста. Чакаючы перапынку, зайшлі ў школьную бібліятэку. У невялічкім пакоі было ціха. Бібліятэкарка Салавей перакладвала з паліцы на паліцу кнігі...

— Вас цікавіць падпіска на літаратурна-мастацкія часопісы? — перапытала яна. — Шчыра кажучы, мы для бібліятэкі іх амаль не выпісваем.

— Чаму?

— Мне патрэбна выдаваць кнігі на рукі, — тлумачыць бібліятэкарка — А часопіс хутка прыходзіць у нягоднасць, два-тры разы выдасі яго — і ўсё, здавай у макулатуру. Што ж датычыць часопісаў «Полымя», «Неман», «Маладосць», дык, паверце мне, іх у нас чытаць ніхто не будзе...

Магчыма, 12-я школа — выключэнне? На жаль, не. Школьныя бібліятэкі з году ў год выпісваюць вучэбна-метадычныя часопісы. Гэта надзвычай зручна выкладчыкам. Ім не трэба траціць свае грошы на падпіску. Тым часам вучні старэйшых класаў пазбаўлены магчымасці знаёміцца з новымі творамі беларускіх і рускіх пісьменнікаў рэспублікі, якія друкуюцца ў «тоўстых» часопісах.

Але гэта не значыць, што мы цалкам адмаўляем падпіску на вучэбна-метадычныя часопісы. Школьная бібліятэка павінна мець у сваіх фондах вучэбна-метадычныя часопісы агульнага характару, як, напрыклад, «Народная асвета», «Семья и школа» «Советская педагогика» і г. д. Што ж датычыць выданняў вузкага профілю, напрыклад, часопісаў «Физика в школе», «Химия в школе», «Литература в школе», «Физкультура в школе» і інш., дык гэтыя часопісы настаўнік павінен выпісваць сам. Тады школьныя бібліятэкі здолеюць больш выпісваць дзіцячых і літаратурна-мастацкіх часопісаў.

А як справы з распаўсюджаннем часопісаў у іншых арганізацыях? Шмат увагі аддаюць распаўсюджванню літаратурна-мастацкіх выданняў работнікі «Саюздруку» ў Гродзенскай вобласці (начальнік аддзела Б. Сіліцкі). У вобласці цяпер атрымліваюць часопіса «Неман» 1 496 экземпляраў, «Маладосці» — 1 018, «Полымя»—785. Асабліва добра распаўсюджваюцца часопісы «Полымя», «Неман», «Маладосць», «Беларусь» у Навагрудскім, Карэліцкім і іншых раёнах Гродзенскай вобласці.

— Гэтыя выданні ў нас папулярныя, — гаворыць супрацоўнік Навагрудскай канторы сувязі Л. Фурса. — Чаму? Сакрэту тут няма. Мы шмат аддаём увагі прапагандзе, растлумачваем падпісчыкам, што, чытаючы «тоўстыя» часопісы, кожны здолее пазнаёміцца з мастацкімі творамі да выхаду іх у свет асобнымі кнігамі. І як вынік, у раёне выпісваюць 276 экземпляраў часопіса «Беларусь», 136 — «Маладосці».

У Карэліцкім раёне атрымліваюць 171 экземпляр часопіса «Полымя». Падобных прыкладаў можна прывесці і больш.

Мала, вельмі мала аддаюць увагі прапагандзе літаратурна-мастацкіх часопісаў нашы бібліятэкі. Пры ўмелай інфармацыі чытачоў аб навінках мастацкай літаратуры бібліятэкі маглі б аказаць вялікую дапамогу ў распаўсюджанні гэтых выданняў.

Нездавальняюча яшчэ афармляецца ў нас падпіска для бібліятэк, чырвоных куткоў, клубаў і дамоў культуры, кінатэатраў. Гэтая справа ў радзе месц ідзе самацёкам, а раённыя аддзелы культуры не займаюцца ёю. Не знойдзеш газеты «Літаратура і мастацтва» ў Столінскім аддзеле культуры, кінатэатры і раённым Доме культуры. У горадзе няма ніводнай вітрыны, дзе б можна было прачытаць газету. Нават не кожны клуб і бібліятэка атрымліваюць сваю газету. У раёне працуе 76 культасветустаноў, а па бюджэтнай падпісцы выпісана толькі 70 экземпляраў. Заўважым, што ў раёне яшчэ працуюць 15 сярэдніх і 20 васьмігадовых школ, бібліятэкі якіх таксама павінны мець літаратурна-мастацкія выданні.

Арганізаваць індывідуальную падпіску на газету сярод работнікаў культуры і ўдзельнікаў мастацкай самадзейнасці ніхто не падумаў. Справа дайшла да таго, што нават загадчык аддзела культуры М. Гапіенка і яго намеснік С. Цімановіч не выпісваюць газету «Літаратура і мастацтва». З іх бяруць прыклад астатнія работнікі культуры раёна. Але ці можна мірыцца з тым, што з 76 кінамеханікаў і іх памочнікаў часопіс «Киномеханик» выпісваюць толькі 21 чалавек, што сярод работнікаў кінасеткі раёна няма ніводнага падпісчыка на сваю газету.

Цяпер ідзе падпіска на 1963 год, і трэба прыняць усе захады, каб ліквідаваць недахопы мінулых год. Але і сёння культурна-масавы аддзел Беларускага рэспубліканскага Савета прафсаюзаў мала цікавіцца арганізацыяй падпіскі на літаратурна-мастацкія выданні ў прафсаюзных клубах, бібліятэках і чырвоных кутках. Большасць яго бібліятэк не маюць у сваіх фондах беларускіх літаратурна-мастацкіх часопісаў і газеты «Літаратура і мастацтва».

Не аддаецца належная ўвага і газетным вітрынам. Яшчэ ў 1957 годзе Міністэрства культуры БССР абавязала аддзелы культуры стварыць у кожным раённым цэнтры вітрыны газеты «Літаратура і мастацтва». Але і сёння іх надзвычай мала.

Абавязак сувязістаў, работнікаў «Саюздруку», аддзелаў культуры і шырокай грамадскасці правесці падпіску так, каб у кожным клубе, Доме культуры, чырвоным кутку, кожнай бібліятэцы і кінатэатры была газета «Літаратура і мастацтва» і часопісы «Полымя», «Беларусь», «Маладосць» і «Неман», каб кожны работнік культурнага фронту, кожны інтэлігент выпісваў сабе гэтыя выданні. Нельга ў гэтай справе спадзявацца на самацёк. Патрэбна настойлівая арганізатарская работа.

Н. ПАЛУНІЧАЎ,
Ул. МЯШКОЎ.

На адкрыцці выстаўкі беларускай кнігі ў Вільнюсе (злева направа) А. Венцлава, Ю. Банайціс, І. Грамовіч, І. Шамякін, Э. Межалайціс, М. Хведаровіч, А. Русецкі.
Фота Я. ШАШКО.

КРАСАМОЎНАСЦЬ ФАРБАМІ

Раман САБАЛЕНКА

Кожны чалавек, відаць, імкнецца зрабіць нешта такое, каб выклікаць у сэрцах людзей радасць, і ў гэтым імкненні, мабыць, закладзены і творчы пачатак. Такія людзі падобны да таго сейбіта, які шчодрай жменяй сее зярняты ў пульхную глебу, заўсёды спадзеючыся, што яны ўскалосяцца і дадуць добры плён. Мне здаецца, што ў працы кожнага творцы ёсць нейкае падабенства з сейбітам. Зярняты яго таленту заўсёды шукаюць пульхнай, урадлівай глебы ў душах людзей, і калі ім давядзецца пусціць там парасткі: узрушыць, усхваляваць пачуцці, — значыць, яны пасеяны былі шчодрай і добрай рукой.

Мне гэтыя аналогіі прыйшлі ў галаву, калі я аглядаў юбілейную выстаўку работ старэйшага нашага мастака Акіма Міхайлавіча Шаўчэнкі. Як зачараваны, хадзіў я ад карціны да карціны, ад партрэта да партрэта. Хадзіў быццам па жывым садзе, дзе сама разгулялася вясновая квецень пачуццяў. Іменна пачуццяў. Бо тое мастацтва, якое не выклікае эмоцый, якое не ўспеньвае пачуццяў, ніякае не мастацтва, а простае рамесніцтва. Кожная ж работа А. Шаўчэнкі поўна настрою, пачуццяў. Ягоныя работы не кідаюцца ў вочы нейкай незвычайнасцю. Затое яны саграваюць сэрца цеплынёй пачуццяў, перададзеных фарбамі, з якіх нібы льецца любоў самога мастака да жыцця ва ўсіх яго праявах. Мастак любіць жыццё, разумее яго нават найдрабнейшыя рухі і стараецца перадаць сваю любоў фарбамі. Большасць яго работ успрымаецца не як адбітак, адлюстраванне, а як само жыццё.

Шаўчэнку я ведаю даўно, яшчэ з трыццатых гадоў. Сціплы, я сказаў бы нават — трошкі сарамяжы чалавек, ён шукаў і шукае ў творчасці не таго, што часам збівае з панталыку сваёй груваcткасцю, а гармоніі, ціхага хараства фарбаў, красамоўнасці іх.

Яшчэ ў трыццатыя гады, памятаю, я неяк трапіў у Гомелі ў невялічкі двухпавярховы драўляны дамок амаль у канцы Савецкай вуліцы. На сценах не дужа раскошнай кватэры я ўгледзеў тое, што мяне зачаравала, — работы мастака. Малады чараўнік сядзеў тады за мальбертам. Мне чамусьці здалося, што гэтаму чалавеку падуладны ўсе фарбы жыцця, і ён хоча на сваіх сціплых палотнах умясціць усё тое, што наглядае штодзень вакол сябе.

Потым я часта сустракаў мастака з эцюднікам на беразе серабрыстага Сожа. Ён, здавалася, углядаўся ў кожную хвалю, у кожны яе ўсплёск, і яго пэндзаль стараўся адлюстраваць гэты ўсплёск, як жывое срэбра. Вока сапраўднага мастака ўмее бачыць колер у яго адценнях, умее раскладаць яго, а рука, узброеная пэндзалем, умее знайсці на палітры такія сугучнасці фарбаў, якія ўжо на палатне люструюцца сонцам, пераліваюцца багаццем адценняў самога жыцця і ствараюць ілюзію яго.

Акім Міхайлавіч Шаўчэнка нарадзіўся ў невялічкім мястэчку Карма на Гомельшчыне. Яшчэ не ведаючы і нават не ўяўляючы, што яму давядзецца стаць песняром родных краявідаў, ён падоўгу ўглядаўся ў агністыя закаты, любаваўся рознакалёрасцю золакаў, роснымі пералескамі, хвалістымі, як мора, жытамі. Сялянскі хлопчык з маленства ўбіраў у сябе колеры і пахі роднай зямлі. Рэвалюцыя адкрыла, развінула перад юнаком Шаўчэнкам, як і перад мільёнамі іншых сыноў і дачок працоўнага люду, неаглядныя перспектывы жыцця. Будучы мастак паступае вучыцца ў Гомельскі педагагічны тэхнікум. Быць настаўнікам, тым чалавекам, які вучыць разумнаму, добраму іншых, гэта, бадай, было ўсеагульнай марай сялянскай моладзі таго часу, якая, дарваўшыся тады да навукі, клапацілася не толькі пра сябе, але і пра будучыню наступных пакаленняў. І ў гэтым была свая заканамернасць, свая логіка: новаму грамадству патрэбна было глядзець уперад, бачыць сваю перспектыву. Будучы мастак рыхтаваў сябе для той дзейнасці, якая, як яму здавалася, найбольш патрэбна для краіны, для народа.

Але вось у тэхнікуме знайшоўся чалавек, які ў сялянскім падлетку заўважыў нешта адменнае — іскру таленту. Гэта быў выкладчык малявання Сяргей Іванавіч Грамыка. Неяк на ўроку малявання Сяргей Іванавіч задаў сваім выхаванцам праілюстраваць малюнкамі народную казку пра ката і мышэй. Кожны з вучняў павінен быў намаляваць персанажаў казкі так, як ён іх уяўляў. Калі настаўнік зірнуў на аркушык, на якім маляваў Шаўчэнка, на твары яго з'явілася стрыманая ўсмешка задавальнення. З педагагічных меркаванняў ён не выказаў перад усімі свайго захаплення малюнкамі Шаўчэнкі, але сам сабе наважыў не спускаць вока з хлопца. І сапраўды, мастак «не спускаў вока» з юнака. На ўроках малявання ён усё часцей і часцей падыходзіў да парты, за якой сядзеў Акім. Потым неяк запрасіў вучня на сваю кватэру. Шаўчэнка як паглядзеў на карціны і малюнкі мастака, дык неяк аж сумеўся: няўжо гэта можна стаць такім чараўніком фарбаў? З таго наведвання кватэры мастака-педагога што б ні рабіў Шаўчэнка, яму адно карцела мастацтва. Сяргей Іванавіч заўважыў гэтую ўзрушанасць душы юнака і часам, калі сам ішоў на эцюды, браў і яго з сабою. Так з'явілася, а мо больш правільна — абудзілася ў душы сялянскага хлопца любоў да мастацтва; тая любоў, якая, прыйшоўшы аднойчы, запаланіла душу на ўсё жыццё. Будучы мастак не мог ужо ўявіць сабе сваю будучыню без мастацтва.

Шаўчэнка стаў настаўнікам, і кожны раз на ўроку яму хацелася маляваць, вучыць сваіх вучняў гэтаму прывабнаму занятку, але ў класе трэба ж было вучыць граматы. Затое пасля ўрокаў, у вольны час, вучні і іх бацькі заўсёды маглі ўбачыць настаўніка з эцюднікам у полі, на лузе. Сяляне нават дзівіліся з такой апантанасці настаўніка. Хіба ж хто з іх ведаў, хіба ж хто мог даўмецца, што душа іхняга настаўніка поўніцца іншым, яна захоплена сімфоніяй фарбаў.

Будучы мастак не мог ужо задаволіцца тым, да чаго раней гэтак імкнуўся. Фарбы спакусілі яго, завалодалі яго думкамі, акрылілі спадзяванні. Шаўчэнка паступае вучыцца ў Маскоўскія вышэйшыя мастацкія тэхнічныя майстэрні. Туды звычайна прымалі тых, хто меў спецыяльную мастацкую падрыхтоўку. Шаўчэнка такой не меў, але яго прынялі, бо ўбачылі яго таленавітасць. Потым Ленінградскі інстытут выяўленчага мастацтва. Ужо сам Ленінград для сялянскага хлопца быў як бы творам мастацтва, і ён захапляўся яго палацамі, яго паркамі, фантанамі, скульптурамі.

Хутка праляцелі гады вучобы, і вось — дыпломная работа. Многія з яго таварышаў пісалі на класічныя сюжэты. Ён жа рашыў пісаць тое, што бліжэй сэрцу. Мастак гэтак і назваў сваю першую самастойную работу, якая давала яму пуцёўку ў вялікае мастацтва: «Сяўба на калгасным полі». Доўга юнак працаваў над карцінай, шукаў у сваёй памяці тыпаж. Яму хацелася адлюстраваць тое, што прынесла рэвалюцыя, калгасны лад у сялянскае жыццё, паказаць натхнёнасць калектыўнай працы. Тады на калгасных палях яшчэ не было гэтульні машын, як цяпер, трактар быў яшчэ рэдкасцю. І мастак шукаў характэрнасці не ў машынах, а ў людзях, у іх натхнёнасці да калектыўнай працы, якая абуджала ў іх пачуццё чалавечай годнасці. На абмеркаванні работа Шаўчэнкі была прынята, як адна з лепшых.

Зноў родная Беларусь. Яе краявіды, яе фарбы, яе людзі. Што можа быць даражэйшым за ўсё гэта! Прасторы! Прасторы! Які разгон для думак і па-

НАВУКОВЫ ПОДЗВІГ

У гісторыі вывучэння беларускай культуры пачэснае месца займае буйны беларускі вучоны Іван Іванавіч Насовіч (1788—1877). Яму належаць першыя найбольш значныя зборнікі беларускіх прыказак, прымавак і песень, а яго славуты «Слоўнік беларускага нарэчча» (1870 г.) і па сённяшні дзень застаецца найбольш каштоўным даведнікам па лексіцы беларускіх гаворак.

Аднак зараз зусім нямногія ведаюць, што І. І. Насовіч склаў таксама першы гістарычны слоўнік беларускай мовы. Гэты слоўнік з'яўляецца буйнай вяхой у развіцці беларускай лексікаграфіі, а гісторыя яго стварэння дае павучальны прыклад самаадданага служэння навуцы.

Паяўленне такога слоўніка было выклікана патрэбамі філалагічнай і гістарычнай навукі сярэдзіны XIX ст. У той час распачыналася інтэнсіўнае этнаграфічнае і гістарычнае вывучэнне Беларусі. Першым этапам навуковай работы ў гэтым кірунку была публікацыя літаратурных помнікаў, фальклорных твораў і гістарычных дакументаў. Сярод гістарычных публікацый гэтага часу — пяцітомны збор дакументаў пад назвай «Акты, якія адносяцца да гісторыі Заходняй Расіі». Акты змяшчаюць у сабе разнастайныя гістарычныя дакументы ад сярэдзіны XIV да канца XVII стагоддзяў. Публікацыя гэтых матэрыялаў была ажыццёўлена Археаграфічнай камісіяй на працягу 1846—1853 гадоў. Ставячы перад сабой не толькі гістарычныя, але і лінгвістычныя мэты, Археаграфічная камісія выдала старажытныя беларускія дакументы без перакладу на сучасную мову, захаваўшы важныя арфаграфічныя, граматычныя і лексічныя асаблівасці арыгінала. Па гэтай прычыне вывучэнне адзначаных матэрыялаў выклікала значныя цяжкасці ў шырокага кола даследчыкаў. Таму Акадэмія навук палічыла неабходным скласці слоўнік старажытных беларускіх слоў, якія сустракаюцца ў выдадзеных актах. Для ажыццяўлення гэтай работы неабходна было падшукаць кандыдатуру складальніка. Лепшай кандыдатурай аказаўся І. Насовіч, які ў гэты час жыў у Мсціславе і ўжо на працягу многіх гадоў займаўся зборам беларускай дыялектнай лексікі. 29 верасня 1853 года Акадэмія звярнулася да яго з прапановай скласці слоўнік. І. Насовіч згадзіўся і адразу ж прыступіў да работы. Аб працы над слоўнікам сам вучоны ў прадмове пісаў так: «Прысвяціўшы дні і нават ночы майго вольнага ад усякіх службовых заняткаў жыцця, я каля трох з палавінай гадоў ужыў на выкананне ўскладзенай на мяне працы, даражыўшы кожнай мінутай з-за апаскі, каб па старасці маіх гадоў пачатае мною не засталося незакончаным. Гэта апаска прымусіла мяне весці жыццё адзінокае, працаўнічае, у барацьбе з невымоўнымі цяжкасцямі».

Тры з палавінай гады нястомнай працы далі свае вынікі: у пачатку 1857 года І. Насовіч даставіў свой слоўнік у Акадэмію. Для разгляду і ацэнкі слоўніка Акадэмія назначыла камісію ў складзе акадэмікаў А. Х. Вастокава, І. І. Сразнеўскага і М. А. Каркунова. Камісія высока ацаніла працу Насовіча і рэкамендавала яе да друку. У 1865 годзе Насовіч прадставіў свой слоўнік у II аддзяленне Акадэміі навук на атрыманне прэміі графа Уварава. На прысуджэнне ўзнагарод Уварава ў гэтым годзе было прадстаўлена шэсць работ; аднак адзначаны прэміяй былі толькі дзве работы, з якіх вышэйшую ўзнагароду — поўную Уваравўскую прэмію — атрымаў І. Насовіч.

Рэцэнзент акадэмік І. І. Сразнеўскі ў сваім разборы слоўніка І. Насовіча пры прысуджэнні яму прэміі ўказаў на важнасць вывучэння старажытнай беларускай мовы для гісторыі рускай мовы. Ён звярнуў увагу на выключную каштоўнасць старажытных беларускіх дакументаў, якія з'яўляюцца найбольш багатым матэрыялам для вывучэння старажытнай народнай мовы старажытнай эпохі, а таксама адукаванасці народа, грамадскага і гаспадарчага побыту. На думку рэцэнзента, І. Насовіч зрабіў вялікую паслугу рускай навуцы, даўшы ў рукі даследчыкаў дапаможнік для вывучэння старажытных беларускіх дакументаў. Сразнеўскі адзначыў пры гэтым, што слоўнік Насовіча — праца ў рускай навуцы першая такога характару.

Аднак слоўніку Насовіча, як і некаторым іншым працам яго сучаснікаў, не суджана было выйсці ў свет. Ён аказаўся забытым нават у кругу спецыялістаў. Зараз рукапіс слоўніка захоўваецца ў бібліятэцы Акадэміі навук СССР у Ленінградзе (фотакопія ўсяго слоўніка нядаўна атрымана Інстытутам мовазнаўства імя Якуба Коласа Акадэміі навук БССР). Рукапіс вялікага фармату змяшчае 1110 старонак, з якіх непасрэдны тэкст слоўніка займае 1102 старонкі. Усяго ў слоўніку змешчана каля 12 тысяч слоў, куды ўключана каля 120 уласных імёнаў і геаграфічных назваў, якія ў старажытнасці мелі некалькі іншае гучанне.

Слоўнік Насовіча складзены на матэрыяле дзелавых помнікаў, якія ў параўнанні з іншымі жанрамі старажытнай пісьменнасці найбольш шырока адлюстроўваюць жывую народную мову свайго часу. Дзякуючы гэтаму слоўнік дае даволі поўнае ўяўленне аб лексічным саставе беларускай мовы XIV—XVII ст. З пункту гледжання адносін да сучаснай беларускай мовы лексіка, якая змяшчаецца ў слоўніку, падзяляецца на некалькі разрадаў. Найбольш шматлікую групу складаюць уласнабеларускія словы, якія захоўваюцца ў беларускай мове да нашага часу.

Другі буйны разрад лексікі, уключанай у слоўнік Насовіча, складаюць словы, якія былі самымі звычайнымі ў старажытнай беларускай мове, але затым выйшлі з ужытку ў сувязі са знікненнем адпаведных паняццяў і прадметаў.

Да трэцяй групы адносяцца словы, якія захоўваюцца ў сучаснай мове, але ў старажытнасці ўжываліся з дадатковымі сэнсавымі адценнямі.

Пазней, у 70-х гадах XIX ст. былі апублікаваны слоўнікі старажытнай беларускай мовы І. Навіцкага і І. Гарбачэўскага. Аднак гэтыя слоўнікі значна ўступаюць працы Насовіча як па аб'ёму, так і па сваёй структуры. Яны змяшчаюць пераважна юрыдычную тэрміналогію, прычым у значнай меры з дакументаў на польскай і лацінскай мовах, што не мае прамога дачынення да беларускай мовы. У гэтых слоўніках няма ілюстрацыйнага матэрыялу і звестак аб часе фіксацыі таго ці іншага слова ў помніках.

У сучасны момант у Інстытуце мовазнаўства імя Якуба Коласа Акадэміі навук БССР вядзецца падрыхтоўка вялікага слоўніка старажытнай беларускай мовы. Аднак гэтая грандыёзная праца, якая патрабуе вялікіх творчых намаганняў і значных матэрыяльных затрат, завершана будзе не раней чым праз два дзесяцігоддзі. Таму было б вельмі карысна ў бліжэйшы час апублікаваць гэты незаслужана забыты выдатны слоўнік Насовіча. У гэтым выданні маюць патрэбу не толькі моваведы, але і гісторыкі, юрысты, літаратары, этнографы — усе, хто цікавіцца гісторыяй беларускага народа.

Публікацыя гэтага слоўніка з'явілася б таксама праяўленнем нашай удзячнасці вялікаму самаахвярнаму працаўніку Насовічу, які ўсё сваё свядомае жыццё прысвяціў творчай дзейнасці на ніве беларускай культуры.

А. ЖУРАЎСКІ,
І. КРАМКО.

МАЕ РЭЖЫСЕРЫ

Сяброўскія шаржы А. ГРЫГАР'ЯНЦА.

В. Ф. Фёдараў — Ю. Б. Шчарбакоў — Б. Ул. Эрын

У пасялковай бібліятэцы

У Сапоцкінскай пасялковай бібліятэцы Гродзенскага раёна адбыўся вечар, прысвечаны 80-годдзю з дня нараджэння Якуба Коласа. У зале гарадскога Дома культуры аформлена кніжная выстаўка «Жыццё для народа», стэнд «Жыццё і творчасць Якуба Коласа».

З цікавасцю праслухалі прысутныя даклад аб жыцці і творчасці выдатнага беларускага песняра.

Затым вучні сярэдняй школы паказалі літаратурны мантаж аб жыцці і творчасці Я. Коласа. На вечары выступілі беларускія паэты Міхась Скрыпка і Генадзь Кляўко. Яны прачыталі вершы, прысвечаныя Якубу Коласу.

ДЗЕСЯЦІГОДДЗЕ КАПЭЛЫ

Нядаўна ў Магілёўскім Доме палітычнай асветы адбыўся справаздачны канцэрт гарадской народнай харавой капэлы, прысвечаны дзесяцігоддзю з дня стварэння гэтага калектыву аматараў. Папулярнасць яго вельмі вялікая. Самадзейная капэла Магілёва паказвала сваё мастацтва ў Бабруйску, Мінску, Віцебску, у сельскіх клубах і на прадпрыемствах вобласці. А сёлета спевакі-аматары выступалі нават у Маскве на Усесаюзнай выстаўцы дасягненняў народнай гаспадаркі, дзе былі цёпла сустрэты сталічнымі гледачамі.

Упартая і старанная работа мастацкага кіраўніка А. Мысава па выхаванню ў спевакоў добрых вакальных навыкаў, настойлівая апрацоўка з імі кожнага нумара праграмы прынеслі аматарскаму калектыву поспех у шырокай публікі.

Большасць удзельнікаў харавога калектыву — рабочыя і служачыя прадпрыемстваў і ўстаноў горада. Сярод іх: электрык гарбарнага завода саліст А. Драздоў, выкладчыца Л. Якубоўская, пенсіянер М. Каранковіч, хатняя гаспадыня В. Сцяржанава, інжынер Я. Гуразава і іншыя.

Праграму справаздачнага канцэрта склалі творы ... Хомінава (саліст М. Трыгубаў). Добра прагучала «Бярозка» ... Паспяхова выступіла здольная спявачка студэнтка Э. Шылідкрот, якая выканала «Абвальную» Ю. Семяняка, «Заздраўную» І. Дунаеўскага.

Хочацца параіць, каб мастацкае кіраўніцтва капэлы дабівалася ад сваіх удзельнікаў большай чыстаты гучання галасоў, добрай ансамблевасці больш клапацілася аб уключэнні ў праграму твораў беларускай музыкі, якіх, на жаль, пакуль мала ў рэпертуары капэлы.

Вельмі шкада, што гэты цікавы і працаздольны аматарскі калектыў не мае свайго пастаяннага памяшкання для рэпетыцый. Гэта, вядома, адмоўна адбіваецца на творчым росце і майстэрстве Магілёўскай капэлы.

Н. СКРЫЛЁЎ,
дырэктар Магілёўскага Дома народнай творчасці.

ПІСЬМО У РЭДАКЦЫЮ

НЕ ТОЛЬКІ ПЛАН

Фільм «Чалавек ідзе за сонцам» карыстаецца папулярнасцю ў гледача, але не ў полацкім кінатэатры «Радзіма». Па невядомых прычынах гэтая карціна дэманстравалася тут толькі два дні, ды і то ў малой зале.

Падобныя факты не выключэнне, а звычайная з'ява. Дырэкцыя кінатэатра абыякава ставіцца да прапаганды лепшых савецкіх і зарубежных фільмаў. Галоўнае — выканаць план. Вось чаму «Чалавек-амфібія» дэманстраваўся ледзь не два тыдні, а такія фільмы, як «Іванава дзяцінства», «Чалавек ідзе за сонцам», «Прафесар Мамлак» ішлі па два дні.

Не раз гаварылі гледачы з дырэктарам кінатэатра «Радзіма» тав. Бярковічам, пераконвалі, але ўсё без поспеху.

Б. ФРЭЙДКІН,
настаўнік Полацкай школы-інтэрната.

Незабыўны 1812-ы

Над Бярозай

Барыс МІКУЛІЧ

У рукапісным фондзе Інстытута літаратуры імя Янкі Купалы Акадэміі навук БССР захоўваецца неапублікаваная аповесць Барыса Мікуліча «Адвечнае».

Гэты твор адлюстроўвае гістарычныя падзеі Айчыннай вайны 1812 года на Беларусі.

Друкуем урывак з аповесці.

У дазор выехаў Платон з трыма дзесяткамі партызанаў. Ехалі яны маладым ельнікам, аб'язджаючы вялікае сяло на левым беразе Бярозы. Ахутанае марознай парай і дымам з комінаў, прачыналася сяло для свайго звыклага працоўнага дня, хоць і парушанага вайной. Коні павольна ішлі, час ад часу хапаючы губамі свежы белы сняжок, які заслаў дарогу, а маладыя зграбныя дрэвы апрануў у белае ўбранне. Цішыню парушалі толькі прыглушаныя адлегласцю вясковыя гукі. Ды яшчэ часам якая-небудзь птушка перапырхне з галіны на галіну і з шумам асыпле долу снег. Вельмі прыемна ехаць бадзёрай зімовай парой, адчуваць гарачыя конскія бакі, лавіць тварам лёгкі вецер.

— Мусіць, ужо малоцяць, — сказаў адзін з партызанаў.

— Управіліся. Сёлета на пана не трэба было рабіць, сваё абмалочвалі, калі што зжалі.

Дарога, выйшаўшы з ельніку, пабегла на гару, да сяла. Атрад прыпыніўся. Платон, разбіўшы яго на дзесяткі, вызначыў кірункі, куды трэба ім ехаць. Задача была такая: сачыць за сеткай дарог, якія перапляталіся за сялом у скрыжаванне, і ў выпадку паяўлення на іх французскіх часцей альбо абозаў падаць сігнал атраду, а ўслед за сігналам — паслаць ганца. Платон са сваёй дзесяткай браўся пільнаваць дарогу да сяла. І толькі яны меліся раз'ехацца, як з боку сяла даляцелі дзіўныя гукі, быццам гуд патрывожаных пчол. Неўзабаве на дарозе з сяла паказаўся чалавек — спачатку гэта была маленькая рухавая кропка, потым яна зрабілася комам і ком нарэшце ператварыўся ў хлапца. Хлапец бег напярэймы атраду. У гэтым не было нічога дзіўнага, у апошнія дні за дапамогай у партызанскі атрад вельмі часта звярталіся сяляне, калі французскія марадзёры апаноўвалі сяло. Платон выехаў насустрач.

— Дзядзькі! — крычаў, цяжка дыхаючы, хлапец гадоў чатырнаццаці. — Бусурман прыйшоў, рабуе апошняе. Мужыкоў у абоз Ярмолкін узяў, адны бабы ды дзятва засталіся. Дапамажыце, дзядзькі, пасабіце ўправіцца. Нас, мужыкоў, можа з дзесяць набярэцца.

Хлапец быў у даўгой, відаць — бацькоўскай світцы, у рукавах пахаваліся пальцы. Шапкі на галаве не было, мусіць — не да яе.

— Багата французаў? — спытаўся Платон.

— Плойма! Абадранцы, галодныя. Кароў і свіней валакуць, па хатах шныраюць, стрэльбамі пагражаюць. Чалавек, мусіць, сто, а можа, і больш. Гармата ў іх.

Платон зірнуў на сваіх таварышаў.

— Паслаць да камандзіра ганца! — сказаў Юрка. — Ды толькі ці хутка абернецца... А можа і атрад зняўся на справу. А я, браткі... — Ён спыніўся, нібы правяраючы ўласныя думкі. — Я, браткі, прыняў бы бой. Яны цяпер наваліліся на хаты і хлявы, іх можна знянацку і накрыць. Гэта ж нашых рабуюць!..

— Нашых рабуюць! — як рэха, пракаціліся два словы па шэрагах коннікаў. — Вядзі, Платон!

Вырашылі акружыць сяло і ўварвацца ў яго з трох вуліц (столькі і было ў сяле), а хлопец няхай бяжыць і ўзброіць чым ёсць усіх, хто можа трымаць стрэльбу альбо кій. Юрка аб'едзе сяло і выедзе на вуліцу з супрацьлеглага боку, дзесятка з Панасам на чале падніме́цца па вуліцы, што ідзе да ракі, а Платон з рэшткай ударыць адсюль, з дарогі. Толькі адна ўмова — навальвацца дружна, па сігналу. Сігнал падасць Платон, бо адсюль відаць і супрацьлеглы край вуліцы і раку. Сігналам будзе крык зязюлі. Раз'ехаліся.

Платон са сваім невялікім атрадам стаяў на месцы, бо яму ехаць да сяла было бліжэй за астатнія два атрады.

— Аб'язджайце асцярожна, каб не ўбачылі раней, чым гэта нам трэба. З богам!

Доўга цягнуліся хвіліны. Здавалася, што за гэты час можна не толькі аб'ехаць сяло, але можна і перабіць усіх французаў у ім. Платон неаслабна глядзеў на гару, на якой ляжала сяло і чарнела дарога. Нарэшце, там, далёка, з нізкага купаўя, мільганулі на снезе выгана коннікі Юркавай дзесяткі. Платон з таварышамі паімчаў да сяла галопам. Коні скора спацелі, бо паднімацца ўгору галопам было цяжка. Не даязджаючы крокаў дзвесце да крайняй хаты, Платон прыставіў далоні да губ і наважыў быў закуваць. Але так і застыў з узнятымі рукамі: пачуліся стрэлы, і Юркава дзесятка без сігналу ўварвалася ў сяло. Платон глянуў управа і ўбачыў, што і з-пад ракі лятуць партызаны.

— Паспяшаліся! — крыкнуў ён з абурэннем. — Пайшлі, браткі!

Імгненна была пакрыта адлегласць паміж імі і крайняй хатай. З разгону яны праехалі некалькі двароў, і тут па іх сталі страляць. І здарылася так, што яны мітусіліся па вуліцы, а іх абстрэльвалі з двароў. Прыйшлося прарывацца да Юркі, які затрымаўся ў канцы сяла. І толькі цяпер Платон зразумеў, чаму паспяшаўся Юрка. Французы (гэта былі не адстаўшыя галадранцы, як казаў хлапец, а частка рэгулярнай часці), відаць, заўважылі манеўр партызанаў і, устанавіўшы палявую гармату, меліся страляць з яе. І Юрка вырашыў кінуцца да артылерыстаў і перашкодзіць іх намеру. Ён пасек пяцёх французаў ля марціры, авалодаў ёю, але заўчаснай сумятнёй прыцягнуў увагу ўсіх тых, якія займаліся рабункам. Французы заселі ў дварах.

Цяпер не вуліцай, а гародамі, рассыпаўшыся, пачалі наступаць партызаны. Коней прыйшлося кінуць пад нагляд вясковай дзятвы, і яна, паўскакваўшы ў сёдлы, паімчала далей ад сяла, каб французы не выкарысталі пры выпадку коней. Хаваючыся за будынкі, за плот, за дрэвы, страляючы, партызаны выбівалі французаў з кожнага двара. Гэта быў упарты бой, і ўжо скора стала ясна, што сілы ворага — непараўнальна мацнейшыя. Французы павольна, але вельмі арганізавана перасоўваліся да тых двароў, якія былі ўдоўж вуліцы, што ішла да ракі. Яны правільна разлічылі, што частка партызанаў, якая наступала з-пад ракі, ужо далучылася да астатніх і пакінула вуліцу свабоднай. Адзін з Юркавай дзесяткі прыкмеціў гэты манеўр ворага і з двума таварышамі, наставіўшы гармату, пачаў біць з яе па гэтай вуліцы. Тады французы змянілі тактыку. Яны пачалі сканцэнтроўваць свае сілы ў адным месцы ў моцны кулак і кампактнай масай, адказваючы на кожны стрэл партызанаў дзесяццю, пачалі прабівацца да марціры. І тут Юрка са сваімі кінуўся на французаў і завязаўся рукапашны бой.

Здалёк гэта магло быць падобна на тое, як паляўнічыя накідваюцца на вялікага і моцнага звера. Налятаюць на яго, звер кране страшнай лапай ці матане пысай, і паляўнічыя вымушаны адскочыць. Зноў налятаюць яны і зноў адбягаюцца. А звер, агрызаючыся, адыходзіць і вось-вось выслізне з кола паляўнічых.

Французы адбіваліся, трымаючыся шчыльным грудам, спадзеючыся на тое, што партызаны стомяцца і ім будзе лягчэй ці разбіць іх, ці, адбіўшы гармату, вырвацца з сяла. Шчыльны ком рукапашнай бойкі ўжо дакаціўся да таго месца, дзе стаяла марціра. Але тут паявіўся новы баявы фактар, які парушыў намер французаў. Чалавек пятнаццаць падлеткаў і жанчын з віламі і сякерамі кінуліся на дапамогу партызанам. У французаў засталося адно — выбіцца на выган альбо на ток, дзе ў стагах ляжала салома, за якімі можна было засесці і зноў адкрыць агонь. Такая перспектыва не падыходзіла Платону, бо партызаны яшчэ да рукапашнай схваткі перастралялі запас зарадаў. Улучыўшы момант, ён крыкнуў аднаму з хлопцаў:

— Садзіся на каня і гані на Міхалкоўскі засценак. Там наш камандзір з атрадам. Скажы, што дапамога патрэбна.

Хлапец жвава адлучыўся ад грамады і пабег цераз гумно у той бок, куды хлопцы прагналі партызанскіх коней.

Гармата засталася стаяць пасярод вуліцы. Некалькі трупаў рускіх і французаў засталося ляжаць у разнастайных позах на снезе, перамешаным з зямлёю. У большасці былі раскінуты рукі, у якіх моцна заціснуты шаблі, багнеты, кінжалы, твары захоўваюць зацятасць бою, быццам і мёртвыя яны працягваюць сваё змаганне.

Вось Юрка, акружаны чатырма салдатамі, абараняецца тонкай рапірай, якую калісьці ўзяў у панскім маёнтку і з якой не разлучаецца ўжо некалькі месяцаў. А ў левай руцэ ў яго — вялікі крыху пакрыўлены нож. Ён, абараняючыся рапірай, раз-пораз наносіць удары левай рукой. Вось адзін з чатырох яго ворагаў, схапіўшыся за жывот, асеў, выпусціў з рук багнет, уткнуўся тварам у снег і так, седзячы, застыў. Вось і другі салдат, размахваючы рукой, з якой цуркам льецца кроў, адстаў ад Юркі. Толькі двое засталося перад ім. Залатым бляскам гараць яго вочы, быццам адлюстроўваецца ў іх мільганне сталі і сонца. Шапку ён згубіў і попельныя кудзеры яго, як хвалі, падаюць на лоб. На дапамогу таварышам кідаецца французскі салдат, смуглаваты, у велізарнай шапцы з султанам. Ён кідаецца на Юрку ззаду, б'е яго ў спіну кароткай шпагай, але сам валіцца ў гэтую хвіліну, бо жанчына з распрастанымі валасамі б'е салдата абушком па султану. Аднак француз жывы, ён кратаецца на збітым снезе, ён важыцца ўзняцца. Жанчына апускаецца перад ім на калені, хвіліну глядзіць у яго вочы, потым з глухім крыкам сячэ па твары.

Вось Панас, з рук якога выбілі стрэльбу, вывярнуў з плоту тоўстую жэрдку і размахвае ёю, апускае на французскія галовы, быццам цэп на салому. Да яго баяцца падступіцца, а ён расчышчае сабе дарогу ў самую сярэдзіну французскага грудка. Быццам старадаўні асілак, праслаўлены ў былінах, б'ецца ён з ворагам зацята, упарта. Такі ён, мусіць, і ў гаспадарцы, на малацьбе, на касьбе, зацяты, упарты, працавіты гаспадар. Раптам чуецца сухі трэск, быццам нешта зламалася. Не, гэта стрэліў француз па Панасу. Падае партызан. Спачатку нават нельга здагадацца, што ён смяротна паранены. Ён паўзе, хапае ворагаў за ногі, валіць іх, цісне сваімі магутнымі рукамі працавітага халопа. На яго накідваецца некалькі чалавек. Платон заўважае гэта і кідаецца на дапамогу земляку.

Яшчэ крок — і Платон будзе каля Панаса, выручыць яго, выратуе. Натхненнем гараць сінія агні вачэй. Хіба шабля ў руках, а не нож разбяра?.. Ён разумее, што бой — няроўны, што багата партызанаў палягло, што французы бяруць перавагу, але покуль б'ецца сэрца, хіба можна здавацца, асабліва калі б'ешся за сваю справу! Покуль грае сэрца, хіба можна ў разгар бою паддавацца слабай, імгненнай думцы? Платон дасягае французаў, што абступілі паваленага Панаса. У гэтую самую хвіліну пякучы боль кідае Платона ў правы бок. Ён важыцца захаваць раўнавагу, хапаецца рукой за грудзі і на руцэ бачыць кроў. Яна абцякае пальцы і падае кроплямі на сінюю кашулю. Ён траціць прытомнасць.

рыванняў! Быстраплынны Сож. Неяк мастак выйшаў на яго бераг. Быў якраз час, калі рака яшчэ не ўвайшла ў берагі пасля вясновай паводкі. Адзін за адным плылі плыты. Увішна працавалі плытагоны, суровыя з выгляду, але добрыя душой людзі. Доўга хадзіў на бераг мастак, усё ўглядаўся, прыглядаўся. Потым з эцюднікам сеў на плыт і плыў з плытагонамі. Бачыў сваімі вачыма іх нялёгкую, напружаную працу. Гаварыў з імі, слухаў розныя гісторыі, якія расказвалі плытагоны. Неўзабаве з'явілася карціна «На плытах». Здаецца, нічога асаблівага ў ёй і не было, але тое, як свяцілася, люстравалася вада, як яснелі ўсмешкай суровыя, асмужаныя ветрам твары людзей, вабіла, зачароўвала гледача. У карціне адчувалася паэзія працы, і гэтая паэзія падкупляла шчырасцю. Выстаўленая ў Маскве ў часе першай Дэкады беларускай літаратуры і мастацтва, карціна мела вялікі поспех.

Калі знаёмішся з творчасцю мастака, перш за ўсё кідаецца ў вочы яго любоў да людзей працы. Такія карціны, як «Лес будоўлям», «Горад аднаўляецца», «Саўгас Брылёва», «Мінскія будаўнікі», «Тынкоўшчыцы» і многія іншыя, сведчаць пра тое, што мастак улюбёны ў навакольнае жыццё, у яго вірлівы поступ. Няхай назвы карцін, на першы погляд, могуць здацца дужа ж празаічнымі. Але паглядзіце на тых людзей, што адлюстраваны на іх, і вы адразу пранікніцеся любоўю і да іх саміх і да іх працы, павагай да мастака, які са шчырым сэрцам паэтызуе працу.

Або вазьміце партрэты. Вось свінарка А. Загорская. Колькі ўдумлівасці, натхнёнасці ў твары гэтай простай працавітай жанчыны. Мастак расказаў мне цікавую гісторыю, як ён маляваў партрэт заслужанага дзеяча мастацтва рэспублікі Тацяны Карнееўны Лапацінай. Прыехаў ён з мальбертам у Азяршчыну. Зайшоў да Тацяны Карнееўны. Быў якраз перапынак на абед. Лапаціна толькі што прыйшла з поля, і мастак папрасіў яе папазіраваць. Доўга сядзела нерухома жанчына. Мастак углядаўся ў рысы яе ўдумлівага, натхнёнага, хоць і стомленага твару. Аднак яму здавалася, што ён бачыць толькі знешняе і ніяк не можа пранікнуць у душу чалавека. Раптам Тацяна Карнееўна, папрасіўшы ў мастака прабачэння, пайшла да ложка, прылегла і ў момант заснула. Мастак спалохаўся, падумаў, што Тацяна Карнееўна захварэла. Хацеў ужо бегчы шукаць якога доктара. Але не прайшло і паўгадзіны, як Лапаціна ўстала. На твары яе з'явілася гарэзная ўсмешка. Мастак асмеліўся запытаць, што сталася з жанчынай, і яна адказала:

— Ведаеце, часу не хапае выспацца. Дзень шчыруеш на полі, а ўвечары з хорам да самых пеўняў. Не магу ж я адставаць ад другіх у працы.

І вось гэтае «не магу ж я адставаць ад другіх у працы» і падказала мастаку той унутраны змест, якога спачатку не бачыў мастак. Гледзячы на калектыўны партрэт Лапацінскага хору, бачыш у людзях няўрымслівасць у працы, самааддана́сць, жыццярадаснасць, характэрныя для людзей сённяшняй калгаснай вёскі. І гэта не толькі ў калектыўным партрэце Лапацінскага хору. Гэта выразна відно ў большасці партрэтных работ мастака — у партрэтах настаўніцы, студэнта, агранома А. Вераб'ёва, пастуха А. Аніпчанкава, мастака М. Дучыца... Шаўчэнка не столькі шукае знешняга падабенства, колькі выяўлення чалавечай сутнасці партрэтуемага. Асабліва характэрны ў гэтых адносінах партрэт каваля Н. Цярэшчанкі. У ім ўвагу прыцягвае не столькі сіла мускулаў, колькі інтэлектуальнае багацце чалавека. Гэты партрэт узнімаецца да шырока абагульненага вобраза чалавека працы нашага сацыялістычнага часу.

Можна было б многа гаварыць пра работы мастака, тым больш, што іх многа, што яны разнастайныя і па тэматыцы, і па вырашэнню, але няхай пра гэта гавораць мастацтвазнаўцы. Яны спецыялісты, ім, як гаворыцца, і пяро ў рукі. Мне ж хочацца выказаць задавальненне, што поруч з намі жыве і працуе таленавіты майстар, які гэтак многа зрабіў для развіцця нашага нацыянальнага беларускага выяўленчага мастацтва. Хочацца сказаць цёплае слова пра таго, хто гэтак улюбёны ў жыццё, хто яго ўзнаўляе і ўслаўляе сваім талентам.

Акім Міхайлавіч Шаўчэнка вельмі сціплы чалавек. Ні на сходах, ні на з'ездах, ні на нарадах мастакоў ён не выстаўляецца, як некаторыя іншыя, красамоўнасцю. Гэтая сціпласць, мабыць, і з'яўляецца ў нейкай меры прычынай таго, што яго шматлікія работы не гэтак шырока вядомы гледачу, што іх чамусьці абмінае і наша выдавецтва, якому б не шкодзіла выдаць хоць некалькі рэпрадукцый, тым больш, што ёсць што выдаваць. Затое Шаўчэнка красамоўны ў фарбах і гэтае красамоўства падкупляе шчырасцю, таленавітасцю. А гэта, мабыць, самае галоўнае для сапраўднага мастака, які сваёй творчасцю вось ужо на працягу трыццаці год услаўляе наша цудоўнае жыццё.

Акіму Міхайлавічу Шаўчэнку споўнілася 60 год. Пажадаем жа яму добрага здароўя, вострага зроку, творчага натхнення! Верым, што мастак яшчэ не раз парадуе нас сваімі выдатнымі творамі!

Студэнты 5-га курса мінскага мастацкага вучылішча віншуюць свайго выкладчыка-юбіляра А. М. Шаўчэнку.

ПЯЦЁРА АДВАЖНЫХ

У Дзяржаўнай бібліятэцы СССР імя Ул. І. Леніна знойдзены 82-гі нумар газеты «Северная почта», якая выдавалася ў 1812 г. Газета паведамляе аб дзеяннях рускай арміі супраць французскіх захопнікаў. Нашу ўвагу прыцягнула заметка пра падзеі ў вёсцы Дворышча Полацкага павета. Вось пра што расказала газета «Северная почта»...

У ваколіцах Дворышча — маленькай вёсачкі Полацкага павета, акружанай лясамі і балотамі, — войскамі рускага корпуса Вітгенштэйна быў зроблен склад харчавання і фуражу. Для яго аховы былі пакінуты чатыры салдаты на чале з унтэр-афіцэрам Харытонавым.

Пасля ўзяцця Полацка французскія войскі пайшлі далей на поўнач і захапілі значную частку Полацкага павета. Дворышча аказалася ў зоне акупацыі. Некалькі дзён французскія марадзёры хадзілі вакол вёскі, але склада знайсці ім не ўдавалася. Аднак у пачатку жніўня грабежнікі выявілі месцазнаходжанне склада і паспрабавалі яго захапіць. Вартавыя — пяцёра рускіх храбрацоў — сустрэлі ворага дружнымі залпамі. Страціўшы некалькі чалавек забітымі, марадзёры адступілі.

Ведаючы, што вораг не адмовіцца ад спробы завалодаць складам, рускія салдаты прынялі меры перасцярогі. На бліжэйшых подступах да склада пры дапамозе мясцовых жыхароў былі зроблены земляныя насыпы, старанна замаскаваныя кустамі і прыкрытыя з флангаў непраходнымі балотамі. Гэтыя ўмацаванні дазволілі арганізаваць кругавую абарону. З дарослага насельніцтва Дворышча быў створан партызанскі атрад.

7 жніўня 1812 г. атрад французскіх марадзёраў у колькасці 300 чалавек напаў на Дворышча. Слаба ўзброены сялянскі партызанскі атрад пасля кароткага, але жорсткага бою адступіў у лес. Французы разрабавалі вёску і спрабавалі захапіць склад. Некалькі разоў вораг кідаўся на штурм умацаванняў, але ўсе яго прыступы былі адбіты. Не ведаючы колькасці абаронцаў склада і знаходзячыся пад пагрозай нападу партызан, французы былі вымушаны адступіць. У наступныя дні захопнікі зноў паспрабавалі авалодаць складам. Аднак і на гэты раз вораг нічога не дабіўся. Жменька рускіх храбрацоў пры падтрымцы сялян адстаяла склад. Неўзабаве падышлі рэгулярныя войскі рускай арміі, блакада была знята.

Подзвіг абаронцаў склада ў Дворышчах — маленькі, але яркі эпізод гераічнай барацьбы беларускага народа супраць арміі французскіх інтэрвентаў.

Л. КЛОК,
навуковы супрацоўнік Беларускага гісторыка-краязнаўчага музея.

ШТО пішуць ПРА НАС

«АД ШЧЫРАГА СЭРЦА»

Так называецца праграма, якую прывезлі ў Сочы артысты Мінскай эстрады. [illegible] А чаму б не пайсці? Шмат эстрадных калектываў праязджае ў Сочы, і ў кожнага, пры ўсім іх падабенстве, ёсць штосьці сваё. Бадай што гэта і было галоўным, што выклікала цікавасць да артыстаў з Беларусі.

На жаль, канцэрт насцярожвае з першых хвілін. Вось вядучы праграмы заслужаны артыст БССР Міхаіл Шышкін адрэкамендоўвае нам «музыкантаў»: «Саксафаніст такі-та. Дваццаць гадоў. Нежанаты... Трамбаніст такі-та. Дваццаць два гады. [illegible]» [illegible] мастацкага густу!

І так, ідзе канцэрт, і ваганні змяняюцца ўпэўненасцю. Вось яшчэ ўзоры з рэпертуару М. Шышкіна: [illegible]

Што сказаць пра аркестр? [illegible] калектыву. Ужо ў фантазіі на тэму песень Салаўёва-Сядога расквечвае «крада» аркестра (музычны кіраўнік І. Капланаў): [illegible]

Аркестр яўна злоўжывае фарсіраваным гучаннем [illegible]

Я шчыра кажу: [illegible] у фантазіі на грыфе, рытмічна [illegible] му.

Л. МАЛЫШАЎ.

ГАРАДЫ БУДУЧАГА РАСТУЦЬ СЁННЯ

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.).

пановах галоўнае месца ў ансамблі плошчы, вядома, адводзілася Дому ўрада. У цяперашні час усходні бок плошчы забудаван будынкамі паштамта і гасцініцы «Мінск» — вельмі рознымі па характару архітэктуры, не ўвязанымі паміж сабой. У будучым гасцініца будзе расшырана за кошт прыбудовы да яе новага корпуса, які будзе выходзіць на працяг вуліцы Свярдлова.

Паўднёва-ўсходні бок плошчы з новымі будынкамі ўніверсітэта, гарвыканкома і Міністэрства замежных спраў (аўтары — архітэктары С. Мусінскі і Г. Сысоеў), калі ажыццявіцца запланаваная рэканструкцыя будынка медінстытута, таксама будзе поўнасцю забудавана і архітэктурна афармлена. У цэлым, на наш погляд, забудова гэтага боку плошчы не выклікае пярэчанняў. Я толькі не згодны з крыху штучнай і несучаснай канструктыўнай і архітэктурнай трактоўкай каркаса будынка гарвыканкома і неапраўданай у дадзеных умовах яго асявой кампазіцыяй. Думаецца, прычына гэтага заключаецца ў тым, што не ўдзялялася належная ўвага комплекснай забудове, а кожны будынак (гарвыканкома, універсітэта) вырашаўся асобна. Дарэчы, да гэтага часу яшчэ невядома, які выгляд будзе мець будынак медінстытута.

Але больш складанай горадабудаўнічай задачай з'яўляецца завяршэнне забудовы заходняга боку плошчы Леніна. Існуючы будынак педагагічнага інстытута па свайму маштабу і аблічча не гарманіруе з новым будынкам універсітэта і Домам урада і не адпавядае сучасным архітэктурным патрабаванням, якія прад'яўляюцца да забудовы гэтай плошчы. Не можа задаволіць ён і навучальна-вытворчых патрэб педінстытута, якія ў бліжэйшы час значна ўзрастуць. Таму агульнапрызнана, што гэты будынак неабходна карэнным чынам рэканструяваць. На гэта ёсць некалькі пунктаў гледжання. Па аднаму з праектаў, прапанаваных Белдзяржпраектам, патрэбна надбудаваць некалькі паверхаў над існуючым будынкам і адпаведным чынам перарабіць фасад.

Мне здаецца, што гэтая прапанова, якая паўтарае ў пэўнай меры раней зробленую «Мінскпраектам», не з'яўляецца паўнацэннай і прыймальнай. Па-першае, па свайму маштабу і характару архітэктуры будынак у такім выглядзе не зможа садзейнічаць аб'яднанню рознахарактэрных па сваёй архітэктуры навакольных будынкаў і ў той жа час замыкаць перспектыву галоўнага адрэзку праспекта імя Леніна. Па-другое, існуючыя канструкцыі, двойчы парушаныя ў працэсе папярэдніх перабудоў нават пры іх узмацненні дазволяць падняць будынак толькі на тры паверхі, што не дасць неабходнага эфекту. І, нарэшце, пры такой рэканструкцыі інстытут не атрымае дастатковай і паўнацэннай навучальнай плошчы. Акрамя таго, пры ажыццяўленні праекта навучальны працэс непазбежна будзе спынен.

Таму не выпадкова ў «Мінскпраекце» архітэктар Г. Заборскі і аўтар гэтых радкоў прыйшлі да думкі зрабіць да існуючага будынка педінстытута «прыбудову» ў выглядзе літары «П». Высотная кампазіцыя і астраўное размяшчэнне будынка будуць мець істотнае горадабудаўнічае значэнне як для горада ў цэлым, так і для Ленінскага раёна ў прыватнасці.

Архітэктурны вобраз будынка новага педінстытута задуманы ў выглядзе простага па форме, лёгкага і празрыстага аб'ёму. Ён будзе пабудаваны са зборных жалезабетонных канструкцый, шкла і металу. Гэты будынак па навізне сваіх форм і месцы размяшчэння будзе служыць мастацкі абгрунтаваным кантрастам манументальнай архітэктуры навакольных будынкаў, якія маюць атынкаваныя паверхні фасадаў.

Акрамя таго, прапанова аб будаўніцтве 11-павярховага будынка ў выглядзе літары «П», фасадам у бок плошчы імя Леніна з унутраным дворыкам, адкрытым з трох бакоў на вышыню паўтара паверха з'яўляецца лепшай з пункту гледжання патрабаванняў навучальнага працэсу. Канструктыўная аснова ў выглядзе рамнага каркаса з лёгкімі «сценамі-завесамі» ў выглядзе вялікіх зашклёных паверхняў сцен, арыентаваных на праспект імя Леніна, і бакавыя праезды забяспечаць стварэнне зручнага для навучальнага працэсу сучаснага будынка.

Гарадскі грамадскі будаўнічы савет пры разглядзе праекта забудовы плошчы імя Леніна аднагалосна адобрыў гэты варыянт рэканструкцыі будынка педінстытута. Вось чаму незразумелымі і несур'ёзнымі выглядаюць спробы кіраўніцтва інстытута «Мінскпраект» распрацаваць новыя праектныя прапановы, якія ў як бы там ні было адрозніваліся б ад вышэй апісанага праектнага варыянта. Гэта выклікала неапраўданыя затраты часу і сродкаў. Выкананы на недастаткова высокім прафесіянальным узроўні праект быў адхілен Дзяржбудам БССР. На жаль, кіраўнікі Дзяржбуда БССР, падтрымаўшы праект, распрацаваны пад кіраўніцтвам Г. Заборскага, адначасова патрабуюць унесці ў яго неабгрунтаваныя, на наш погляд, змены. Мы ўжо гаварылі, што праект прадугледжвае адкрыты з трох бакоў дворык на вышыню паўтара паверха — арыгінальны з пункту гледжання архітэктурнага рашэння і вельмі зручны з пункту гледжання навучальна-вытворчых патрэб інстытута (падыходы да будынка, асвятленне памяшканняў, атрыманне дадатковай навучальнай плошчы). Кіраўнікі Дзяржбуда патрабуюць выключыць дворык з праекта. Калі гэта будзе зроблена, будынак, безумоўна, значна пацерпіць ва ўсіх адносінах.

Нельга не сказаць і аб завяршэнні забудовы і рэканструкцыі паўночна-заходняга боку плошчы імя Леніна. Я далучаюся да агульнай думкі, што наўрад ці мэтазгодна ставіць панарамны кінатэатр на месцы існуючага будынка былога касцёла, у непасрэднай блізкасці ад Дома ўрада. Чаму? Па-першае, на гэтым участку немагчыма вырашыць як мае быць праблему падыходаў, таму што будынак давядзецца ставіць вельмі блізка да праезджай часткі вуліцы. Па-другое, з архітэктурнага пункту гледжання два зусім незалежна пастаўленыя ў непасрэднай блізкасці і сіметрычна вырашаныя будынкі (Дом урада і кінатэатр) будуць успрымацца як асобныя аб'ёмы, пазбаўленыя неабходнага адзінства і па маштабу і па характару. Я ўжо не кажу пра тое, што велізарны маштаб будынка Дома ўрада як бы «расцісне» аб'ём кінатэатра, які, нягледзячы на свае значныя памеры, усё ж будзе ўспрымацца невялікім павільёнам. Думаецца, каб пазбегнуць непапраўных памылак, рэканструкцыю гэтай часткі плошчы трэба распачаць у апошнюю чаргу. Гэта дапамагло б знайсці самае правільнае вырашэнне.

У НАКІРАВАНАСЦІ нашай архітэктуры за апошнія гады адбыліся каласальныя зрухі, выкліканыя новым, індустрыяльным характарам будаўніцтва і выкарыстаннем новых матэрыялаў, сучасных канструкцый. Такая архітэктура больш сучасная, і яна бліжэй па сваіх эстэтычных якасцях савецкім людзям. Аднак новыя патрабаванні, на жаль, яшчэ не заўсёды знаходзяць адлюстраванне ў кампазіцыйным, архітэктурна-планіровачным і канструктыўным вырашэнні будынкаў, якія ў нас праектуюцца і будуюцца.

У практыцы будаўніцтва Мінска ўсё яшчэ праяўляюцца перажыткі папярэдняга этапа развіцця савецкай архітэктуры. Так, па застарэлых праектах, далёкіх ад сучасных архітэктурна-планіровачных і канструктыўных патрабаванняў, будуюцца буйныя грамадскія будынкі — філармонія на плошчы Якуба Коласа, аўтавакзал, два клубы ў Заводскім раёне, якія пастаўлены ў непасрэднай блізкасці адзін ад другога, а адзін з іх прымыкае да заводскай тэрыторыі. Каб пазбегнуць падобных памылак у сталіцы і ў іншых гарадах рэспублікі, трэба было б пераходзіць на будаўніцтва ўзбуйненых гандлёвых і культурна-бытавых цэнтраў, а таксама кааператыўных грамадскіх будынкаў, што забяспечыла б зніжэнне кошту будаўніцтва і значна палепшыла б умовы эксплуатацыі.

Існуе недастатковая абгрунтаванасць ужываемых прыёмаў і прынцыпаў планіроўкі і аб'ёмна-прасторавых кампазіцый будынкаў. У гэтых адносінах, на наш погляд, характэрным адмоўным прыкладам з'яўляецца прыняты да ажыццяўлення праект забудовы першай чаргі Паркавай магістралі. У забудове гэтага ўчастка горада ў выглядзе суцэльнага, без разрываў фронту не ўлічаны прыродная і горадабудаўнічая сітуацыі і перадавыя метады савецкай архітэктуры. Яна выглядае нелагічнай у гэтых канкрэтных умовах маляўнічай паркавай зоны і паўтарае заганную перыметральную забудову мінулых год.

Выклікае пярэчанні горадабудаўнічае і архітэктурнае вырашэнне праекта будынка рэспубліканскага Дома мадэлей, што без усялякага разрыву (!) непасрэдна прымыкае да жылога дома. Чым апраўдана, што найбольш парадная частка Дома мадэлей у выглядзе групы зальных памяшканняў выходзіць на вуліцу Нямігу, а не на Паркавую магістраль? Наўрад ці абгрунтавана з горадабудаўнічага пункту гледжання і пабудова новага будынка праектных арганізацый у непасрэднай блізкасці ад шляхаправода. Будаўніцтва яго не ўлічвае своеасаблівы цікавы рэльеф і панараму, якая адкрываецца навокал. Ці трэба даказваць, што дом праектных арганізацый пры любых акалічнасцях будзе знаходзіцца ў лепшых умовах і значна лепш успрымацца, калі яго больш адсунуць ад поручняў шляхаправода.

Думаецца, што гэты вельмі складаны вузел першачарговай забудовы Паркавай магістралі, пакуль яшчэ не позна, трэба абмеркаваць з шырокай грамадскасцю і прадстаўнікамі секцыі горадабудаўніцтва праўлення Саюза архітэктараў СССР.

Гаворачы аб забудове Паркавай магістралі, хочацца зрабіць яшчэ адну заўвагу — пра жылы дом з павышанай сяміпавярховай вуглавой часткай (архітэктар С. Левіна). Гэтая вуглавая частка дрэнна звязана з астатнім аб'ёмам, выпадкова, непрадумана тут размешчаны балконы, якія выходзяць на магістраль, няўдала выбраны колер. Больш цікава вырашаецца (пакуль што яшчэ ў стадыі праекта) архітэктарам Р. Бекельманам сумежны дом.

Хочацца, каб Паркавая магістраль наогул забудоўвалася на больш высокім архітэктурна-мастацкім узроўні і апраўдала надзеі мінчан убачыць яе прыгажэйшай магістраллю сталіцы.

АБ'ЁМ газетнага артыкула не дазваляе больш падрабязна спыніцца на многіх іншых важных аб'ектах, вырашэнне якіх выклікае сур'ёзныя пярэчанні. Да іх адносяцца, напрыклад, жылыя дамы на плошчы перад аэрапортам — своеасаблівым вестыбюлем горада. Яны вельмі няўдала афармляюць пачатак васьмікіламетравай магістралі сталіцы. Дамы гэтыя не маштабныя, недарэчныя, вежы-шпакоўні на вуглавых частках будынкаў безгустоўныя. Усе гэтыя недахопы тым больш прыкрыя, што ёсць усе магчымасці будаваць наш горад на высокім архітэктурным мастацкім узроўні, па-сучаснаму. У Беларусі і яе сталіцы створана дастаткова магутная індустрыяльная база будаўніцтва, у праектных інстытутах працуюць таленавітыя і працаздольныя спецыялісты.

Але самім архітэктарам і нашым кіруючым архітэктурным арганізацыям не хапае часам сапраўднай творчай смеласці, сучаснага маштабнага погляду на горадабудаўнічыя задачы.

Аўтару гэтых радкоў нядаўна давялося з групай беларускіх архітэктараў пабываць на творчай экскурсіі ў Кіеве. Экскурсія дапамагла нам больш выразна ўбачыць недахопы ў сваёй рабоце.

Сучасны будынак Кіеўскага аўтавакзала, гасцініца «Інтурыст», Палац спорту і іншыя новыя збудаванні ўкраінскай сталіцы — прыклад той новай архітэктуры, якой яшчэ вельмі мала ў Мінску.

Распрацоўка генеральнага плана Мінска і вырашэнне прыватных архітэктурных задач ішлі б больш паспяхова і на ўзроўні сучаснага горадабудаўніцтва, калі б мы максімальна выкарыстоўвалі дасягненні іншых гарадоў, і ў першую чаргу Масквы, якая з'яўляецца лабараторыяй перадавога горадабудаўнічага вопыту.

Само сабой зразумела і тое, што толькі шырокія абмеркаванні памогуць знайсці самыя правільныя, самыя верныя вырашэнні тых ці іншых творчых пытанняў у галіне архітэктуры.

Нам трэба было б па вопыту іншых гарадоў перыядычна падводзіць вынікі перабудовы праектнай справы, абмяркоўваць з удзелам шырокай грамадскасці накіраванасць работы органаў архітэктуры і будаўніцтва.

Будаўнікі і зодчыя сталіцы Беларусі павінны свята памятаць і выконваць указанні Уладзіміра Ільіча Леніна, зробленыя ім у свой час у сувязі з рэканструкцыяй Масквы: «Маскву трэба перабудаваць так, каб яна стала мастацкі асэнсаваным, зручным для чалавека горадам». Іменна гэтым, самым галоўным—клопатамі аб чалавеку павінны быць прасякнуты планы абнаўлення і перабудовы Мінска і іншых гарадоў рэспублікі.

Сёння праекціроўшчыкі і будаўнікі Мінска абавязаны не толькі забяспечваць кольскаснае выкананне грандыёзнай праграмы жыллёвага будаўніцтва, але і стварыць добраўпарадкаваны, зручны для жыцця, прыгожы і разам з тым эканамічны ў забудове горад.

СУСТРЭЧЫ З ЧЫТАЧАМІ

У рэспубліканскай школе піянерважатых пабывалі пісьменнікі Алесь Якімовіч і Сяргей Грахоўскі. Яны расказалі аб сваёй працы, прачыталі ўрыўкі з твораў і новыя вершы.

Паэтэсу Эдзі Агняцвет запрасілі ў Дом афіцэраў Мінскага гарнізона. Там была наладжана сустрэча з юнымі аматарамі паэзіі. Э. Агняцвет расказала пра развіццё беларускай літаратуры, пра свае творчыя задумы. Дзеці з цікавасцю слухалі новыя вершы паэтэсы.

НАШЫ ГОСЦІ

СПЯВАЮЦЬ МАТРОСЫ

Як даўняга добрага знаёмага сустракалі мінчане ансамбль песні і танца Чырвонасцяжнага Балтыйскага флоту (мастацкі кіраўнік Л. Кастэнка, дырыжор-хармайстар З. Масарскі). Гэты творчы калектыў, які складаецца з харавой і танцавальнай груп і невялікага змешанага аркестра — даволі часты і заўсёды жаданы госць працоўных беларускай сталіцы і іншых гарадоў нашай рэспублікі. Вось і цяпер, пасля двухгадовага перапынку, ансамбль зноў выступіў з канцэртамі ў Мінску і на перыферыі, парадаваўшы нашых гледачоў вялікай праграмай і ўменнем проста, але з унутранай цеплынёй і прывабнасцю, без вонкавай эфектацыі раскрываць сэнс твораў розных жанраў.

У рэпертуары балтыйцаў, як і ў любым іншым армейскім ансамблі, пераважаюць, зразумела, творы, звязаныя з ваеннай тэматыкай. Ды гэта і зразумела: калектыў заклікан перш за ўсё даваць канцэрты ў воінскіх часцях і злучэннях, на палубах караблёў, абуджаючы ў салдат і матросаў высокія пачуцці патрыятычнага абавязку перад Радзімай, выхоўваючы іх на лепшых баявых традыцыях нашага гераічнага мінулага. Вось чаму ў праграму канцэртаў трывала ўваходзяць такія, здавалася б, ужо папулярныя творы, як страявая маршападобная «Песня савецкіх ракетчыкаў» С. Тулікава і жартоўная паходная «Ідзе салдат дарожкаю» Б. Кіянава (запявае абедзве песні Ф. Панкоў), як вядомае апавяданне Ус. Вішнеўскага «Кранштацкі полк», па-майстэрску прачытанае заслужаным артыстам Літоўскай ССР В. Цвятковым.

Вось чаму ансамбль, імкнучыся больш дакладна вызначыць мастацкія пазіцыі і паказаць сваю самабытнасць, падбірае ў рэпертуар нумары, блізкія па духу матроскай стыхіі, якія глыбока адлюстроўваюць жыццё, ваенную вывучку і адпачынак нашых слаўных маракоў суровай Балтыкі, іх сардэчныя думы аб любімым доме, аб родных і знаёмых ім з дзяцінства людзях. Асабліва прыцягвае да сябе цікава напісаная мастацкім кіраўніком Л. Кастэнкам песня «Балтыка—гордасць мая», дзе адухоўленая лірыка непасрэдна мяжуе з гераічнай рамантыкай. Слухаеш гэтую напеўную шчырую песню і здаецца, быццам спяваюць самі матроскія сэрцы, такія мужныя і адважныя, спяваюць людзі ў чорных бушлатах, прапітаных пырскамі салёнай вады, якія пільна ахоўваюць марскія рубяжы нашай Айчыны.

Калі песня Л. Кастэнкі больш кранае задушэўнасцю і ўнутранай стрыманасцю, то другая песня — «Любім мы марскую службу», спецыяльна створаная для балтыйцаў кампазітарам Аверкіным, падабаецца сваёй жывасцю, бадзёрымі, прыўзнятымі інтанацыямі. Хочацца адзначыць, што якасць выканання большасці песенных нумароў артыстамі вызначалася добрай вакальнай культурай і музычнасцю. Шкада толькі, што калектыў вельмі рэдка звяртаецца да харавой класікі. Уключэнне ў праграму адзінага акапэльнага хору «Возера спіць» — безумоўна, недастаткова.

Амаль ні адзін харавы твор, выкананы ансамблем, не абыходзіўся без запеву. Таму некалькі слоў трэба сказаць аб запявалах, аб тых, хто вёў сольныя «партыі» ў асобных песнях. З салістаў—уладальнікаў хоць і не моцных, але прыемных па тэмбру галасоў, трэба перш за ўсё вылучыць заслужанага артыста РСФСР Юрыя Васілеўскага (тэнар) і Віктара Дудзіна (бас). Дарэчы, першы з іх вучыўся ў Беларускай кансерваторыі, акрамя таго абодва яны некаторы час спявалі ў ансамблі песні і танца БВА. Адным словам, нашы старыя знаёмыя. Ю. Васілеўскі, які саліраваў у песнях «Балтыка — гордасць мая» і папулярнай блантэраўскай «Перад дальняй дарогай» знаходзіцца паранейшаму ў добрай мастацкай форме: голас яго гучыць роўна, лёгка і пранікнёна. В. Дудзін больш запамятаўся як запявала лірычнай «Марычкі» (музыка Сабатаж) і песні Сарокіна «Вяртанне» — аб жыцці савецкіх маракоў. У хоры ж «Бухенвальдскі набат» спявак правёў сола некалькі напружана, фарсіраваным гукам.

У склад Балтыйскага ансамбля ўваходзіць моцная танцавальная група (балетмайстар-пастаноўшчык заслужаны артыст рэспублікі В. Смірноў), якая яшчэ больш надае ўсяму калектыву індывідуальныя рысы, уласцівыя толькі яму аднаму. Пастаноўка такіх арыгінальных і свежых па задуме нумароў, як харэаграфічная сюіта «Гарачыя сэрцы» (аб працы калгаснікаў і прыбыцці на пабыўку ў родныя месцы маракоў-балтыйцаў), як дасціпна вырашаныя матроскі і салдацкі танцы, пераконваюць у вялікіх магчымасцях артыстаў, у іх добрай тэхнічнай падрыхтаванасці. Праўда, што датычыць харэаграфічнай сюіты (яе можна хутчэй назваць вакальна-харэаграфічнай — у ёй выкарыстаны тры песні на тэмы марской службы), то яна выглядае расцягнутай, перанасычанай танцавальнымі нумарамі, сярод якіх не ўсе ўдала пастаўлены, як, напрыклад, танец кукурузы.

Няхай гэтыя невялікія заўвагі не засмучаюць нашых гасцей. Іх калектыў цікавы, мэтанакіраваны, са сваім творчым абліччам.

Г. СІЦЯК.

Выступае ансамбль песні і танца Балтыйскага флоту.

Дзяржаўны эстрадны аркестр Грузіі «Рэро» не ўпершыню ў нашай рэспубліцы. Мінчане добра ведаюць гэты таленавіты калектыў. Мілагучныя грузінскія песні, тэмпераментныя танцы палюбіліся нашым гледачам. Днямі аркестр «Рэро» зноў наведаў Беларусь. Мінчане з цікавасцю пазнаёміліся з песнямі ў выкананні З. Рцхіладзе, Д. Цкіцішвілі, вакальным трыо з удзелам В. Арсанус, Т. Чыаурэлі, С. Ноніашвілі, танцамі ў выкананні Л. Берулава, Г. Джыбладзе і іншымі.

Сёння эстрадны аркестр «Рэро» выступае ў Бабруйску.

На здымку—выступаюць артысты Серго Ноніашвілі, Валянціна Арсанус і Тамась Чыаурэлі.

СЮДЫ ПРЫХОДЗЯЦЬ З ЗАДАВАЛЬНЕННЕМ

У Астражанскую сельскую бібліятэку штодзённа прыходзяць дзесяткі людзей розных узростаў і прафесій. У памяшканні заўсёды чыста і ўтульна. Прыцягваюць увагу наведвальнікаў стэнды «Навіны сельскагаспадарчай літаратуры», «Сямігодка ў дзеянні» і многія іншыя.

Бібліятэка мае сваіх пастаянных чытачоў. Гэта — брыгадзір трактарнай брыгады Іван Вузленка, звеннявая Фядора Вузленка. Для іх бібліятэкарка Паўліна Пятроўская заўсёды падбірае спецыяльную сельскагаспадарчую літаратуру.

Кнігі памагаюць у працы, з'яўляюцца лепшымі дарадчыкамі калгаснікаў. Сёлета, напрыклад, звяно Фядоры Вузленка абяцае сабраць з кожнага гектара цукровых буракоў, якія даглядала, па 250—260 цэнтнераў. Калі ўлічыць неспрыяльнае надвор'е, дык вынікі працы не такія ўжо і благія. Такі ўраджай цукровых буракоў вырашчан дзякуючы прымяненню перадавога вопыту, аб якім даведалася звеннявая з кніг.

Любяць у вёсцы Астражанка кнігу, чытаюць яе ў кожным доме. У сяле 250 двароў, а чытачоў у бібліятэцы больш за 400 чалавек. Бібліятэка мае тры перасоўкі.

У бібліятэцы сістэматычна наладжваюцца вечары пытанняў і адказаў, дыспуты, канферэнцыі чытачоў.

Бібліятэкарка Паўліна Пятроўская — агітатар, жаданы госць у жывёлаводаў і паляводаў. Яна праводзіць вялікую культурна-масавую работу сярод працаўнікоў саўгаснай вёскі.

А. КАРПОВІЧ,
кінамеханік.

Лельчыцкі раён.

ВІТРЫНА ВЫКРЫВАЕ СЕКТАНТАЎ

У цэнтры Пінска, каля краязнаўчага музея, выстаўлена добра аформленая вітрына пад назваю «Парвём павуціне прапаведнікаў-сектантаў». Многія фотаздымкі на ёй — з натуры. Яны паказваюць, як прапаведнік вёскі Сошна Пінскага раёна Пётр Свірыдавіч разам са сваімі «памочнікамі» Ганчаром і Барычэўскім адурманьвалі адсталых сялян у малітоўных патаемных дамах, а самі п'янствавалі, хуліганілі, кралі калгаснае дабро, здзекваліся з «братоў і сясцёр у хрысце». Верхаводаў секты судзілі, яны атрымалі па заслугах.

Каля стэнда-вітрыны, зробленага саветам па атэізму пры гаркоме партыі і супрацоўнікамі музея, заўсёды многа народу.

Добрую справу зрабілі атэісты Пінскага аддзялення Таварыства па распаўсюджванню палітычных і навуковых ведаў. Рыхтуецца ўжо і другі стэнд. Ён будзе расказваць пра паводзіны мясцовых папоў, пяцідзесятнікаў, баптыстаў.

М. БАГДАНАЎ.

Падзеі Факты Навіны

□ 12 канцэртаў для працоўных Волгаградскай вобласці дала камерная група артыстаў Беларускай дзяржаўнай філармоніі. У складзе групы—заслужаны артыст БССР цымбаліст А. Астрамецкі, саліст Беларускага дзяржаўнага тэатра оперы і балета В. Чарнабаеў, чытальнік артыст І. Лакштанаў і піяністка П. Ханіс.

Беларускія выканаўцы выступілі ў Волгаградзе, Камышыне, Калачы, Жырноўску, у рабочых пасёлках Нікапаль і Пярова, у саўгасе «Волгаградскі».

□ Клубны сектар рэспубліканскага Палаца культуры прафсаюзаў наладзіў творчую сустрэчу саліста Беларускага дзяржаўнага тэатра оперы і балета І. Шчацініна з моладдзю сталіцы. Оперны спявак расказаў прысутным аб сваім творчым шляху, аб працы над першымі opернымі партыямі і аб бліжэйшых творчых планах. У заключэнне сустрэчы І. Шчацінін разам з піяністам А. Жэзмерам выканаў некалькі вакальных твораў: каваціну Фауста з оперы Ш. Гуно «Фауст», песню індыйскага госця з оперы М. Рымскага-Корсакава «Садко», песню спевака за сцэнай з оперы А. Арэнскага «Рафаэль» і інш.

□ У Грузінскай ССР з поспехам праходзяць гастролі эстраднай групы Беларускай дзяржаўнай філармоніі.

У складзе групы — вакалісты І. Палянская і А. Саўчанка, акрабаты І. і М. Крапіны, жанглёр А. Дудкін, эстрадны квартэт, цымбаліст М. Урбановіч, артысты балета Н. Радзіёнава і заслужаны артыст Латвійскай ССР С. Курлаеў.

Беларускія артысты выступілі ў Тбілісі, Сухумі і іншых гарадах Грузіі.

У БРАТНЯЙ ПОЛЬШЧЫ

ПЛАНЫ НА БЛІЖЭЙШАЕ БУДУЧАЕ

Клуб Таварыства польска-савецкай дружбы, які карыстаецца вялікай папулярнасцю сярод варшавян, распрацаваў багатую праграму дзейнасці на бліжэйшае будучае. Аб планах работы расказаў дырэктар клуба Мацей Казяроўскі:

«Штотыднёва мы будзем праводзіць лекцыі для вучняў. Будуць прачытаны лекцыі аб Тургеневе, Лермантаве, Ясеніне. Некаторыя лекцыі будуць суправаджацца кінафільмамі і выступленнямі артыстаў варшаўскіх тэатраў.

Адбудзецца таксама вечар паэзіі Аляксандра Твардоўскага, рускай і савецкай сатыры, маладой савецкай паэзіі.

Мы падрыхтавалі рад цікавых выставак, у тым ліку «Народная творчасць краін народнай дэмакратыі», «Кібернетыка і аўтаматыка ў савецкай літаратуры». Будзе створана таксама перасоўная выстаўка «Ленінградскі Палац моладзі» і «Жывапіс Рэпіна».

У другой палавіне кастрычніка адбудзецца фестываль савецкіх кінафільмаў і выстаўка польскага кінаплаката да савецкіх фільмаў.

БІБЛІЯТЭКІ ПРАЦУЮЦЬ ПА-НОВАМУ

Публічныя бібліятэкі пераходзяць на новую сістэму работы, адкрываюць свабодны доступ да кніжных паліц, арганізуюць кансультацыі для людзей, якія займаюцца самаадукацыяй, канферэнцыі чытачоў, якія суправаджаюцца паказам дыяпазітываў, тэлевізійнымі перадачамі і да т. п.

У мінулым годзе бібліятэкі абслужылі 3 800 тысяч чытачоў і выдалі ў агульнай колькасці 71 мільён кніг, г. зн. на пяць працэнтаў больш, чым у папярэднім годзе.

ТЭАТР ЛЯЛЕК У НОВЫМ СЕЗОНЕ

У Польшчы існуе 23 тэатры лялек, якія наведвае штогод каля двух мільёнаў гледачоў. У бліжэйшы час адкрыецца тэатр лялек у Зялёнай Гуры. Такім чынам, кожнае ваяводства будзе мець уласны тэатр лялек.

У новым тэатральным сезоне тэатры лялек паставяць 102 новыя спектаклі, у тым ліку пяць для дарослых. 80 працэнтаў намечаных да пастаноўкі п'ес напісаны польскімі аўтарамі. 35 працэнтаў гэтых спектакляў будуць пастаўлены ўпершыню.

15 ГОД ВЫДАВЕЦТВУ «ВЕДЗА ПАЎШЭХНА»

Слоўнікі, энцыклапедыі, даведнікі, папулярна-навуковыя брашуры і кнігі выпускае выдавецтва «Ведза Паўшэхна». За 15 год свайго існавання яно надрукавала 1.258 назваў агульным тыражом звыш 22 мільёнаў экземпляраў.

На юбілейнай выстаўцы, якая адкрыецца ў Варшаве ў пачатку кастрычніка будуць прадстаўлены вынікі выдавецкай дзейнасці за мінулае 15-годдзе: кнігі з серыі «Гістарычная бібліятэка», «Думкі і людзі», «Бібліятэка прыгод і падарожжаў», «Навіны навукі і тэхнікі».

Вялікай папулярнасцю карыстаюцца малыя слоўнікі-даведнікі, якія выпускаюцца выдавецтвам, як, напрыклад: «Малы геалагічны слоўнік», «Малая энцыклапедыя польскіх пісьменнікаў».

АГУЛЬНАДАСТУПНЫЯ УНІВЕРСІТЭТЫ Ў ПОЛЬШЧЫ

Сотні тысяч слухачоў налічваюць польскія агульнадаступныя універсітэты. Цэлыя сем'і, бацькі і дзеці наведваюць лекцыі, удзельнічаюць у конкурсах, якія арганізоўваюцца ва ўніверсітэтах.

У Варшаўскім агульнадаступным універсітэце за шэсць год яго існавання навучалася 20 тыс. чалавек.

Ва універсітэце чытаюць лекцыі вядомыя вучоныя і спецыялісты.

У мінулым годзе 59,5 працэнта слухачоў складалі жанчыны. Цікава адзначыць, што людзі з тэхнічнай адукацыяй, як правіла, вывучаюць гуманітарныя навукі, а прадстаўнікі гуманітарных навук — тэхнічныя. Гэта, безумоўна, праява натуральнага імкнення да паглыблення ведаў у галінах, якія выходзяць за межы прафесіянальных заняткаў. Найбольшай папулярнасцю карыстаецца мастацтвазнаўства.

Сёлета Варшаўскі універсітэт арганізуе серыю лекцый, у тым ліку «З тэхнікай—на ты», лекцыі на міжнародныя тэмы.

Апрача агульнадаступных універсітэтаў у Польшчы існуюць таксама рабочыя і сельскія універсітэты, універсітэты Саюза сацыялістычнай моладзі.

«Польскі агляд».

Галоўны рэдактар Н. Е. ПАШКЕВІЧ.

Рэдакцыйная калегія: З. І. АЗГУР, А. І. БУТАКОЎ, К. Л. ГУБАРЭВІЧ, В. Ул. ІВАШЫН, А. Н. МАРЦІНОВІЧ (адказны сакратар), П. Ф. ПРЫХОДЗЬКА, Р. К. САБАЛЕНКА (намеснік галоўнага рэдактара), М. Г. ТКАЧОЎ, І. З. ШАРАХОЎСКІ, І. Б. ШАЦІЛА, Р. Р. ШЫРМА.